

Spillmannove povesti.

XIX. zvezek.

≡ **Mlada mornarja** ≡ **in njih zanimive dogodbe.**

Povest iz Hajene.

:: Spisal Josip Spillmann S. J. ::

Poslovenil Ivan Pirnat, nadučitelj.

:: **Ljubljana 1909.** ::

Založila „Katoliška Bukvarna“.

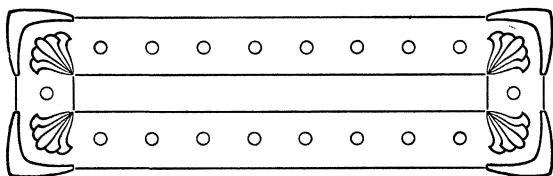
Tisk J. Krajec nasl. v Rudolfovem.

Založništvo si pridrži vse pravice.

Vsebina.

1.) Ukrcanje	5
2.) Odhod	13
3.) Zapisnik	21
4.) Morska bitka	30
5.) Na krovu „Dekade“	38
6.) Različna smrt	47
7.) Nadaljevanje vožnje	54
8.) V Kajeni	62
9.) Naselbina v Sinamariji	70
10.) Beg	79
11.) V največji sili	85
12.) Rešeni	92

1. Ukrcanje.

V pristaniški ulici mesta Rokforta imela je vdova Karolina Mazgon malo hišico, kjer je prodajala sadje. — Dne 21. marca 1798. je zgodaj vstala ter pripravila nenavadno dober zajutrek. Nato zbudi svojega sina Pavla ter mu reče: „Opravi svojo jutranjo molitev ter pridi zajuterkovat!“

Kmalu vidimo Pavla, krepkega dečka petnajstih let za mizo, kako dobro mu tekne juha z jajčkom. „Le privošči si“ — reče mu mati, „na ladji ne boš dobival tako dobre juhe!“ —

„Jajčkov na ladji res ne dobivam, toda lačen na „Karenti“ nisem bil še nikoli.“ Vendar bi ti bil hvaležen mama, ako mi daš s seboj mal zabojček jabolk.“

Seveda ti jih dam in sicer najboljših, toda obljubiti mi moraš, da bodeš priden na ladji. — Če prav se dandanes, odkar je postala na Francoskem ljudovlada ta navada rada opušča, izmoli vendar vsako jutro in

in vsaki večer vsaj en očenaš in „Češčeno Marijo. Glej dalje, da bodeš duhovnike, katere pošiljajo na vaši ladji v Kajeno, z vso spoštljivostjo pozdravljal!“

„Vse hočem storiti mati, in bodi prepričana, da bode tudi naš kapitan z duhovniki lepo ravnal. Toda ura bije sedem. Čez pol ure moram biti na krovu. — Zdrava ostani! Blagoslovi me še, in moli za me, mati!“

Vdova Mazgon prekriža Pavla, poljubi ga na čelo in spremi do pristanišča. Deček pelje na dvokolnici kovčeg obleke in zaboj jabolk. V pristanišču ga že čaka čoln ladje „Karente.“ Tu si podasta mati in sin še enkrat roko ter se z malo besedami prisrčno poslovita. — Mati postane na pristanišču, dokler se čoln ne skrije za bližnjo, veliko ladjo; hitro si s koncem svojega predpasnika obriše oči in zakliče: „Ljuba Marija, obvaruj mi ga!“ — Čez par minut jo vidimo zopet pri jabolkih.

Komaj se je vsedla, že zasliši v daljavi bobnanje in v trenutku se napolni ulica z radovedneži. „Duhovniki! Duhovnike peljejo!“ — glasi se od vseh strani in pomilujoče ljudstvo se pridruži sprevodu, ki prihaja po cesti. Tuintam se seveda prikaže tudi rdeča jakobinska čepica in zasliši klic: „Živela ljudovlada! Proč z duhovniki!“ Na giljotino ž njimi!“ Toda to pušto kričanje ni našlo odmeva! — S sočutjem gleda množica zvezane duhovnike; njih častitljive

postave; potrpežljiva udanost in krotkost je ganila srca rokfortskih meščanov. Posebno žene so glasno častile uboge ujetnike: „Poglejte te starčke s snežnobelimi lasmi, — ali so to kaznjenci galej? To so svetniki!“ klicala je gospa Renard svoji sosedi.

„Prav imate, gospa! Naše jakobince, posebno onega črevljarja z rdečo čepico in rdečim nosom in njegovega tovariša naj bi uklenili mesto pobožnih duhovnikov, potem bi bilo na Francoskem vse drugače“, odvrne vdova Mazgon.

„Za božjo voljo, meščanka Mazgon, brzdajte se,“ reče prestrašen prodajalec dišav. „Ako vas kdo sliši, se vam bo slabo godilo, kajti meščanski vladarji v Parizu, — smatrajo za francosko ljudovlado neobhodno potrebno, da preženejo duhovnike. In pri tem ravnajo ti vladarji še zadosti usmiljeno; kajti pred par leti bi se bilo duhovnike poslalo pod giljotino in —“

„Hvala lepa, za tako usmiljenost! — Jaz pa mislim, da bi bila pot v nebo za te dobre duhovnike gotovo krajša in prijetnejša, vsaj, kar se mene tiče, bi svojo glavo rajše nesla pod sekiro ko v deželo, kjer raste poper in druge dišave“, odgovori branjevka.

„Torej tja pošiljajo uboge izgnance?“ — vpraša meščanka Renard sočutno. „Slišala sem vedno, da je to strašna dežela, kjer mrjo ljudje kot muhe.“

„Da, v Kajeno jih peljejo, kjer raste poper! „Karenta“, na kateri je moj Pavel mornarček, jih prepelje tja. Pavel mi je pripovedoval, da je na ladiji pripravljen prostor skoraj za 200 kaznjencev, samih duhovnikov. Na pot sem mu dala zaboj jabolk in svoj blagoslov ter mu naročila, naj se proti duhovnikom lepo obnaša.“

„To ste prav storili, gospa Mazgon, — to prinese vam in njemu srečo!“ odgovori soseda. In ko se v tem ravno star, posebno častitljiv duhovnik približa, pade dobra žena na kolena in zakliče: „Blagoslovite mene, in moje otroke! Naj vas zato obvarje dobri Bog v deželi onkraj morja!“

Starček obrne svojo snežnobelo glavo k pobožni ženi ter izreče svoj blagoslov, križa pa z zvezanimi rokami ne more narediti!

„Ali si slišal, oče moj? V roparsko Kajeno naju pošiljajo“, reče mlad duhovnik, na katerega se je opiral siv starček.

„To nič ne škoduje, sinko moj“, tolaži ga starček. „Ali ni v Kajeni isti dobri Bog kakor na Francoskem? Njegova sveta volja naj se zgodi! — On nas ne bo zapustil! — Pogum, moj sin! — Mi hodimo križev pot, in ta pot je pravi, ki nas pripelje v nebo.“

Sprevod kaznjencev je stopil iz ozke ulice na пристanišče. Tu stojé dolge zgradbe ladjedelnice in skladišč in nad njimi se vidijo jambori ladij. Sveži duh smole in solnati vonj bližnjega morja napaja ozračje; kmalu

se vidi pristaniška luka in za njo zelenomodro, v solnčnih žarkih se bliščeče, nepregledno Atlantsko morje. V pristanišču se giblje več čolnov. V te čolne naženejo duhovnike in odpljujejo ž njimi med večjimi in manjšimi ladjami do krasne vojne ladije, ki nosi z zlatimi črkami napisano ime „Karenta“. Do 20 topov gleda iz lin in veter se poigrava z rdeče-belo-modro francosko trobojnico. Čoln za čolnom se ji približuje, in po konopnjeni lestvi plezajo kaznjenci na krov. Stare duhovnike, ki si s svojimi tresočimi rokami in opotekajočimi nogami ne morejo pomagati, vlečejo mornarji po vrvi na ladjo. — Po preteku ene ure je naložila „Karenta“ svoje žalostno blago.

Med dvojno vrsto vojakov-pomorščakov z nasajenimi bajoneti stojé kaznjenci. Tu stopi Dubois, vladni tajnik, pred kapitana in njegove častnike. Desno nogo pomakne nekoliko naprej, levo roko vtakne v široko tribarvno prevezo in jih krepko nagovori: „Cenjeni kapitan in častniki francoske mornarice! Francoska ljudovlada in njen direktorij (načelstvo) nalaga vam visoko nalogo. Vi morate te kaznjence, ki so postali nevredni hoditi po francoskih tleh, prepeljati v Kajeno. Tam naj svojo pregreho objokujejo in naj občudujejo prizanesljivost francoske ljudovlade, ki jim je velikodušno darovala življenje, katero bi se jim brez usmiljenja moralo vzeti. Večinoma so duhovniki.

Oni se trdovratno branijo priseči na ustavo in si še vedno želé nazaj tiranstvo starega kraljestva. Njim velja temna prepoved papeža, ki je zavrzel našo sveto ustavo kot brezbožno, več kot pa sladki glasovi prostosti in ljubezni do domovine. Njih zločin je tedaj večji kakor krivda navadnih hudo delcev, ki se pregreše le proti lastnini ali življenju svojih sodržavljanov, med tem ko so pregrešili ti proti prostosti in domovini. Zatorej je želja direktorjev naše ljudovlade, da jim ti, kapitan, in vi njegovi tovariši pred drugimi navadnimi zločinci ne dajete nikakih prednosti, nasprotno še veliko strožje morate ravnati ž njimi. Posebno morate skrbeti, da vam v Kajeni kdo ne uide v holandske ali angleške naselbine. No, to je seveda pred vsem skrb kajenskega namestnika, vnuka velikega Dantona, kateremu moraš izročiti teh 193 kaznjencev, med katerimi je 155 duhovnikov. Druge pripeljejo ladje pozneje, in tako lahko upamo, da lepo Francosko v kratkem očistimo teh črnih tovarišev. Naj živi tedaj naša nerazdružljiva ljudovlada!“ Tako je sklenil vladni tajnik svoj govor ter je zamahnil s klobukom, okoli katerega je imel pripet širok tribarven trak.

„Živela republika!“ odgovorilo je moštvo.

Kapitan se je že bal, da bode moral poslušati nov govor poln jakobinskih fraz, zato reče: „Oprosti, gospod tajnik, pihljati je pričel ugoden severovzhodni veter, bilo

bi škoda, da ga ne bi izkoristili. Izroči mi tedaj kaznjence in bodi prepričan, da bom strogo pravično ravnal ž njimi.“

Tajnik prične klicati jetnike. Poklical je po imenih vseh 193 nesrečnikov. Vsak posameznik je moral odgovoriti „tukaj“ in stopiti pred kapitana in ako je bil duhovnik, je imel jakobinec pripravljeno zanj vsikdar primerno psovko ali zlobno opazko. Kapitan je z boleščjo opazoval častivredne može, s katerimi naj ravna kot s hudodelci, ter se je v srcu zgražal nad to nalogo. Toda postavili bi ga pred vojno sodišče, ako bi se branil, in povelje bi mesto njega gotovo izvršil drug kapitan, ki bi morda izkazoval manj usmiljenja nesrečnim žrtvam svetega poklica kakor se je namenil on storiti. Tako je kapitan Bruilak molčal in pošiljal kaznjenca za kaznjencem v spodnje prostore ladje. Nato je stopil za tajnikom v svojo kajuto (sobico na ladji) in je podpisal zapisnik.

To je bilo kmalu končano in kapitan je hotel poklicati svoje častnike, da bi s tajnikom pili kozarec vina „na srečno vrnitev in srečno vožnjo“, tu pravi Dubois: „Še en trenutek, gospod kapitan! Opazil si mogoče dečka, ki je z menoj vstopil na krov. To je moj stričnik, Albert Kaumir, sestrin sin in ob enem moj varovanec. Vzgojil bi ga rad v vrlega posestnika plantaž, (naselbina z nasadi), zato ga pošiljam prijatelju, ki ima na bregovih Sinamarije velikanske sladkorne

nasade. Veliko uslugo mi napraviš, gospod kapitan, ako vzameš na svojo ladjo tega dečka. Gospod namestnik, na katerega je naslovljeno to pismo, ga potem ob priliki pošlji na določeni kraj.“

„Moj poslovnik mi popotnikov ne dovoljuje sprejemati“, odgovori kapitan.

„Tedaj ti za ta slučaj v imenu direktorija napravim dovolilni list. Sploh pa ni potrebno, da moj stričnik potuje kot navaden popotnik, sprejmi ga kot mornarčka.“

Tajnik pokliče svojega stričnika pred kapitana. Albert Kaumir je zdrav in čil deček, star približno 12 let, kodrastih las in živahnih oči; na prvi pogled se mora vsakomur dopasti. „Ti hočeš tedaj onstran morja?“ vpraša ga prijazno kapitan. „Kaj pa boš delal tam?“

„Hrošče in metulje bom lovil! Imam jih sicer že prav lepo zbirko, toda tam dobim veliko lepše in večje kakor so na Francoskem. Polég tega pa postanem tudi naselnik, in ko bodem prav bogat, povrnem se zopet na Francosko, sezidam nanovo našo župno cerkev, katero so pred par leti razstrelili.“

„Mogoče postaneš pa celo župnik“, reče šaljivo kapitan, kateremu je dopadlo odkrito vedenje dečkovo.

„Mogoče“, se glasi odgovor, „toda moj stric sovraži duhovnike, on tega ne bo dovolil.“ „Torej dobro, vzamem te seboj. In ker se mi zdi, da imaš rad duhovnike, jim boš po poti stregel.“

Deček se s tem zadovolji in ko kapitan konečno tajniku zagotovi, da bodo duhovniki postreženi ravno tako kot drugi jetniki, uda se v to tudi on. Slovo med stricem in stričnikom je bilo kratko. Albert tudi ni imel nikakega povoda jokati za možem, ki je zapuščal ladjo.

2. Odhod.

Komaj se je čoln z vladnim tajnikom oddaljil za streljaj od „Karente“, ukaže kapitan dvigniti sidro. Prvi mornar zapiska, moštvo stopi k vretenu, s krepkimi rokami pograbi drogove in veselo prepevaje leta okrog vijaka. Med pokanjem in žvenketanjem navijajo se debeli klepi verige sidra na škripec in vlečejo težko sidro iz globočine morja, v katero se je bilo zagrizlo. Ko visi na velikem obroču pod jamborom, ki leži poševno čez prvi del ladje, privlečejo njegove lopatičaste roke na stran ladje ter ga pritrdijo z vrvmi, ki so tako debele, kot človeška roka. Takoj na to se začne ladja dvigati in na novo povelje ducat mornarjev kot mačka spleza na jambor ter razpne vetrovom glavna jadra, začne se, sledeč pritisku krmila premikati v odprto morje. S strelom iz topa pozdravi „Karenta“ za slovo francosko zastavo, ki vihra nad rokfortskim pristaniščem in takoj nato se zabliška na nasipu, dvigne se bel oblak smodnika, in v odgovor želi grom iz pristaniškega topa

ladji in njenemu nesrečnemu tovoru srečno vožnjo.

Vse to je bilo Albertu Kaumirju tako novo in lepo, da je komaj brzdal svoje veselje. Veselo petje mornarjev, njih urno plezanje po konopnjenih lestvah in rajnah, bela jadra, ki so se v vetru napenjala in kot velikanske peruti razprostirala, streljanje iz topov in vedno bolj hitro premikanje velike ladje po lepo kodrastih valovih pristaniškega zaliva, vse to so bile njegovim očem in ušesom tuje stvari, popolno nov užitek. Saj danes je videl prvič morje in ladjo — Veselja je plosknil z rokama, ko je top ustrelil, skočil hitro k topničarjem ter jih prosil, naj še druge topove izstrelijo.

„Smodnik moramo hraniti za Angleže“, reče smehljaje topničar ter vpraša dečka, ali spada med moštvo mornarjev, ali med neprostovoljno družbo, ki je v spodnjih ladjinih prostorih.

„Vi menite, da spadam med kaznjence?“ odgovori mu deček neustrašeno. „No, za me bi to ne bila prav nikaka škoda, kajti med njimi je obilo dobrih in pobožnih mož, — mogoče več, kakor med ladjinim moštvom.“

Vojaki se zasmеjejo odgovoru in tudi stari topničar mu ne zameri. „Glej, ga glej, ti pa ne prideš v zadrego. Si gotovo jezičen Parižan, ali ne? Takoj sem te spoznal po govoru. Bil sem namreč že večkrat v Parizu. Pozneje enkrat ti hočem povedati, kako mi

je dopadlo v tem mestu, sedaj pa teči h kapitanu, on te kliče.“

Kapitan stoji pri glavnem jamboru, poleg njega pa mornarček Mazgon. Pavel ni skoro prav nič večji ko Albert Kaumir, pač pa krepkeje raščen, za njegovo starost zadosti žilavih rok ter vsled vročega solnca zarujavalega obraza. Dobrovoljno se smehljaje opazuje mornarček nežno mestno dete, njegovo belo polt in nežni roki.

„Ta naj bo moj pomočnik, kapitan?“ vpraša začuden. „Toda bojim se, da si zlomi nežne prste, ako bo moral napraviti vozec iz vrvi.“ „To je tvoj novi tovariš, Mazgon, s teboj naj spi v tvoji sobici. Toda preveč ga ne smeš siliti k delu, ker težavnega dela ni še vajen. — V začetku naj ti pomaga pred vsem kaznjencem namizno posodje deliti in zopet pobirati, ga v kuhinji umivati in zbrisati. Pri tem si pač svojih nežnih prstov ne bo polomil.“ „Prej krožnike“, reče pogumno Albert. „Sploh boš pa videl, prijatelj Mazgon, da sem močnejši kakor si misliš, in nisem popolno zabit. Ako mi pokažeš kako se na vrvi zanjka napravi, jo bom znal kmalu tudi jaz narediti. Saj tudi poguma mi ne manjka, n. pr. po tej konopnjeni lestvi si upam takoj plezati.“

„To ti za sedaj prepovem“, reče kapitan. „Tedaj seznanita se in ljubita se med seboj. Mazgon, najprej mu razkaži ladjo in mu razloži njene najvažnejše dele, ako pa po-

zvoni k obedu, pripravita se oba za postrežbo. Kaumir, s teboj bom pa pozneje, ko ladja prične svojo pravo pot, še nekoliko govoril.“

Paul Mazgon vodil je tedaj svojega novega tovariša po krovu in mu imenoval posamezne ladjine dele. „Ta ost se imenuje pleče in to deblo, ki poševno ven moli, se imenuje bugsprit ali stožina; ali si boš zapomnil?“

„Ej, zakaj ne? Pleče, stožina ali bugsprit, saj to ni nič posebnega.“

„Ti si zares bolj bistroumen kot sem si mislil. Sedaj ti hočem imenovati še ostale dele ladje! — No, ali si boš zapomnil tudi ta imena?“

„Hvala ti Pavel; — nekaj imen sem že slišal, toda ne razumem jih. Zakaj se pa ti deli ladje imenujejo tako čudno? Prosim te povej mi!“

„Tako se imenujejo, več kot meni pa tudi tebi ni treba vedeti. Zadnji del ladje se imenuje zvezda. Tam je krmilo in pred njim hišica, kjer je kompas. Ali veš, kaj je kompas?“

„O seveda, to sem se učil v šoli; kompas je škatljica s steklenim pokrovom, skozi katerega se vidi magnetna igla, ki se nemirno suče semintja, dokler ne pokaže proti severu; tedaj se vstavi.“

„Poglej! — Ti si pa zelo učen, mogoče postaneš še krmilar ali celo kapitan! Ali mi veš mogoče imenovati obe strani ladje?“

„No — imenujeta se pač leva in desna stran?“

„Haha — in ako se obrneš, potem je desna leva in leva desna! Ne, tako neumni pa nismo; kajti tako ne bi nihče vedel, kaj bi bilo leva in desna stran. Torej, desno stran ladje imenujemo, ako od krmila gledamo proti plečetu — tisto, ki leži ob desni roki, levo pa tisto, ki leži ob levi roki.“

„Leva krmilna stran in desna stran krmila. Ravno tako lahko bi jih označili kratko leva in desna stran, ako bi enkrat za vselej imenovali, da stoji krmilo na levi strani. Toda vi mornarji morate imeti vedno svoje posebne izraze, ki jih nihče ne razume. Kaj se imenuje tedaj stran zavetja in stran proti vetru? To sem enkrat v knjigah čital.“

„Stran proti vetru je tista, kjer se valovi razbijajo, tedaj le na strani zavetja je mogoče v čolnu se voziti. — Sedaj bi ti moral naštetih še imena jader, raju in vrvi, toda to bi bilo preveč za enkrat.“

„Prav kmalu jih bodem znal vse imenovati, danes hočem prositi kapitana, da mi dovoli plezati po konopnjeni lestvi.“

„Vidim, da imaš pogum, zato te imam vedno rajši. Seveda, sedaj ko je vse mirno, ni to nič posebnega; toda, kadar je vihar, ali ako sneži, ko se vsled mraza človek komaj na vrvi drži, ladja se pa semintja guglje, tedaj je tudi za najspretnejšega mornarja zelo

nevarno priplezati do najvišjega klina, da more jadra razpeti ali jih zvezati.“

Kaj se pravi to: „razpeti“?

„Platno do polovice ali še bolj skrajšati, da jih veter ne more popolnoma doseči. Sedaj je pa dosti za danes. Sedaj ti pokažem še najino sobico, potem te pa peljem v kuhinjo; kajti prav kmalu bova morala pomagati jedila deliti.“

Pavel Mazgon pelje torej dečka po strmi lestvici navzdol in skozi nizek hodnik do ozke zelo temne pregraje.

„Tukaj imajo mornarji svoje spalnice, tu, boš pa spaval ti!“

Ako bi bilo vsaj nekoliko svetlejše in zrak vsaj nekoliko boljši, vzdihne Albert, ki take spalnice še ni bil vaju.

To nič ne de, čez dan nam veter zadosti prepiše naša pluča z dobrim zrakom, luči pri spanju pa tudi nihče ne potrebuje. Takoj boš videl, da je spodaj pri jetnikih v tem oziru veliko, veliko slabše. — Tu v levi kot postaviva tvoj kovčeg, na desni imam jaz svoje stvari. Vzemi si eno jabolko, mati mi jih je dala poln zaboj s seboj. Ona je namreč branjevka v Rokfortu in mi vedno, kadar odhajam od doma, napolni kovčeg s hruškami, jabolki in drugim sadjem.“ „Ah, srečni Pavel! Jaz pa nimam več svoje mame, o Božiču mi je umrla, oče je pa tudi že davno mrtev. Tudi bratov in sester nimam;

imam samo tega strica, ki me je privedel na ladjo; a tega ne morem ljubiti, ker se mi zdi, da je hudoben človek. Trdno torej pričakujem, da bo moj ujec v Kajeni, kamor me pošilja, boljši kakor on.“

„Ubogi revež! Torej si skoraj popolno zapuščen na svetu“, reče mornarček s takim sočutjem, da je Albertu ganilo srce. Hočem ti biti prijatelj in veruj mi, da ti bodem vedno zvest.

„Velja, Pavel, hvala ti! In, ako tudi nisem tako močan kot ti, ti bom morda vendar enkrat mogel storiti kako uslugo. Kajti naša dekla Rozalija mi je rekla, da sem zelo bogat, in da bom enkrat še velik gospod. In veš kaj? Ako mi bo na morju dopadlo, kupil bom veliko ladjo in bom kapitan, ti boš pa moj krmilar.“

V tem se zasliši glas zvončka, ki ju kliče v kuhinjo. — Končata tedaj svoj pogovor in hitita v kuhinjo, odkoder sledita mornarjem, ki nesejo polne lonce kaše in mesa v spodnje prostore. Tu pomagata deliti jedila v male kositrene skledice. — Kot roparji planejo navadni zločinci na jedila in hočejo vse najboljše ugrabiti duhovnikom, ki potrpežljivo čakajo. — Toda stražniki jih s puškinimi kopiti poženejo nazaj in tako nastane zopet mir in red. Tu pravi častitljivi duhovnik: „Bratje, ali ne bomo s kratko molitvijo prosili Boga, da nam blagoslovi ta jedila, predno jih zavžijemo?“

Dobri starček bi bil gotovo opustil poziv k skupni molitvi, ako bi si bil predstavil, kako surovo in bogokletno se bodo začeli norčevati navadni zločinci, s katerimi so bili duhovniki zaprti.

Albert je stal slučajno prav blizu duhovnika, čigar besede so izzvale tak krohot, in ko začuje njegov glas, se nehote strese veselo iznenaden. Obrne se k starčku in pravi: „Ali niste vi naš dobri stari župnik Rozir? Moj Bog, kako pa vi pridete med kaznjence?“

„Imaš prav, jaz sem stari župnik Rozir od Svetega Mihaela v Vendi, tukaj sem pa, ker me republikanci dolže vsega hudega. Toda kdo si pa ti, ljubi dečko, odkod me poznaš?“

„Res je tu precej temno, vendar sem si mislil, da bodete svojega Alberta Kaumirja, ki vam je tolikokrat stregel pri sveti maši, takoj spoznali,“ reče Albert.

„Albert! Albert Kaumir! Moj dobri Albert! Kdo bi te bil tu pričakoval, in še celo kot mornarčka? Kako si zrastel?“

Z malo besedami pojasni Albert vse dobremu župniku. Kmalu potem, ko so Rozirja ujeli, odpeljali v Nant in pozneje v Rokfort, poklical je stric Alberta in njegovo mater v Pariz. Ko je o Božiču mati, ki je bila že dalj časa bolehná, umrla, pisal je stric nekemu daljnemu sorodniku v Kajeno, ako bi vzel njegovega varovanca k sebi, in

ko je došel odgovor, oddal ga je takoj na ladji Karenti. „In sedaj sem tukaj“, konča deček svoje kratko pripovedovanje, „in zelo sem srečen, da smem streči vam in drugim pobožnim duhovnikom. Kapitana bom pa prosil, da namesto jedi ukaže te hudobne ljudi pretepsti, ki pred jedjo niti moliti več ne marajo.

Med tem je nastal zopet mir in red in jedi je bilo mogoče deliti brez ovire. Ko sta pozneje pobirala mornarčka nože, vilice in kositrene skledice, da bi jih omila, zašepeta stari župnik Rozir Albertu: „Rad bi govoril s kapitanom o tebi. Povej mu to! — Medtem bodi miren in ostani priden in pobožen. Ali še vedno moliš na čast ljubi Mariji in angelju varuhu? Tako je prav! Ona dva te bosta varovala! Blagoslavljam te, Albert in molil bom za te!“

3. Zapisnik.

Vsled ugodnega vetra je ladja med tem dospela do otoka Olerona. Dosedaj kapitan ni smel niti za trenutek zapustiti svojega mesta; kajti morske pečine so na levi in desni strani grozile „Karenti“. Sedaj je pa srečno zapeljal med otokom in celino v odprto morje, ki se je v svojem modrem veličanstvu razprostiralo proti jugu in zahodu.

„Razprostrite vsa jadra, kar jih jambor more nositi, izrabimo dobrodošel severo-

vzhodnik, naj ladja hiti kakor za stavo!“ ukazuje kapitan.

Lepo je gledati, kako mornarji tuintam plezajo in razgrinjajo na dvanajstih krajih skoro istočasno belo platno. Albert Kaumir stoji poleg svojega prijatelja Mazgona in z zanimanjem opazuje ta prizor; ker sta svoje delo v kuhinji dovršila, bila sta sedaj zopet prosta. Pavel mu imenuje po vrsti jadra, ki se napihujejo v vetru. Razloži mu važnost vsakega posebej in se čudi, ker so razobesili popolnoma vsa jadra. „Tako lepo pa ‚Karente‘ še nisem videl plavati!“

„Toda glej, kako se je nagnila ladja! Moj Bog, prevrnili se bodemo!“ zakliče prestrašeni Albert. Silni veter je namreč močno pritisnil ladjo na stran, da so visoki jambori stali popolnoma poševno.

„Glej ga, glej! Pozna se ti, da nisi vajen morja!“ smeje se Pavel. „Le nikar se ne boj! Ne prevrnemo se tako hitro. Tudi če pridejo osti raju pod vodo, kar se večkrat zgodi, ako je hud vihar, se pravilno zgrajena ladja, zlasti ako je dobro naložena, ne prekucne. — Na ‚Karento‘ se pa v tem oziru popolnoma lahko zaneseš. Pogledj, kako brzo reže valove!“

Tudi kapitana in njegove častnike je zelo veselilo, da je „Karenta“ tako brzo plavala. Kapitan pogleda še enkrat z dalnogledom v daljavi izginjajoči stolp otoka Olerona, odkoder bi se ga, ako bi mu pretila

nevarnost, opozorilo s posebnim znamenjem, ter reče: „Zdi se mi, da bomo brez ovir dospeli v Kajeno. Da bi nam le Angleži ne pripravili sitnosti! — Odkar smo se namreč bojevali z njimi, križajo vedno ob naših obalah. — No, pa iz Olerona nisem opazil ničesar sumljivega; ako bi bil sovražnik v bližini, bi bili gotovo opozorili na nevarnost. Vendar prosim, da natančno stražite in mi takoj naznanite, ako opazite tuja jadra.“

Po teh besedah pozdravi kapitan svoje častnike, gre do krmarja, pazljivo pogleda kompas in odide dalje proti krovu. Ko pride do mornarčkov, odpošlje Mazgona na glavni jambor, rekoč: „Zajejdi rajno jadra in priveži se na drog, kjer visi zastava, drugače mi padeš na tla, — in glej s svojimi risjimi očmi natančno proti jugu in zahodu. Ako zapaziš tuje jadro, takoj obvesti stražo!“

„Hura! Pri tako mirni vožnji je straža na jaderni rajni nad vse prijetna“, zakliče Pavel, in spleza kot veverica na jambor.

„Ali moram jaz tudi za njim?“ vpraša pol pogumno, pol boječe Albert Kaumir.

„Ne, ti greš z menoj; povedal mi boš kaj iz svojega življenja“, odvrne prijazno kapitan.

Ko vstopita v njegovo kajuto, mu reče: „Sedi semkaj in povej mi, zakaj te pošilja tvoj stric čez morje.“

Albert zgane z rameni in pravi: „Stric želi, da postanem naselnik, jaz pa prav rad odhajam od njega. Hiša njegova je namreč v temni, neprijazni pariški ulici, prav nič mi ni dopadlo v njej. — Kako vse drugače je pač bilo pri Svetem Mihaelu v Vendi! Tam so zeleni travniki, gozdovi in solnčnati grički. Tam sem lovil metulje in hrošče. Imam jih polno zbirko in upam, da si nalovim na oni strani morja še mnogo lepših. Tega sem se spomnil in bil sem takoj pripravljen oditi, četudi me je naša stara dekla prosila in me hotela na vsak način pregovoriti, naj ne dovolim, da me stric odpošlje čez morje.“

„Ali si rojen pri Sv. Mihaelu v Vendi?“

„Ne, rojen sem v Nantu. Tam je imel stari oče prodajalno. Dobro se ga še spominjam. Imel je na glavi belo vlasuljo in pri uri je nosil veliko zlato veržico, s katero se je rad igral; stanoval je v krasni palači. Stara Rozalija, naša dekla, povedala mi je, da je bil moj oče njegov edini sin, in da je cela hiša in vse drugo kar je v njej in prodajalni, — velika stenska ura, svileni stoli itd. — sedaj moje; očeta in deda mojega utopili so namreč pred štirimi leti v Loari, ker so ju hudobni ljudje dolžili, da sta udana kralju in duhovnikom. Toda bilo bi morda bolje, da bi bil molčal o tem, stara Rozalija me je namreč svarila, češ da moj stric in mnogi drugi možje kaj takega ne slišijo radi.“

„Le mirno in brez skrbi pripoveduj dalje“, — potolaži ga kapitan. „Jaz gotovo nisem prijatelj onih zverinskih ljudij, ki so tisoče in tisoče nedolžnih bitij umorili in celo Vendo opustošili. Tvoj oče in tvoj ded sta torej morala zvestobo do kralja plačati z življenjem? Kako se ti je godilo dalje?“

Moja mama bežala je z menoj k Svetemu Mihaelu. Ali veste, kje je to? V vznožju gore Malhus, globoko v gozdih in gričih Gatinskih. Tedaj sem že hodil v šolo. Opat Rosir, dobri stari duhovnik pri Svetem Mihaelu, me je nadalje poučeval, naučil me je tudi streči pri sv. maši. Zelo prijetno mi je bilo in vedno sem bil vesel, dokler nismo izvedeli o očetovi smrti; od tedaj sva z materjo mnogo, mnogo jokala. Pričeli so se boji, dobri ljudje v Vendi so bili premagani, njih vasi in celo gozde so zažgali. „Modri“ (saj gotovo veste, to so bili vojaki ljudovlade) so pridrli konečno tudi k Svetemu Mihaelu in dobri župnik Rosir je moral bežati. Na gori Malhus je našel votlino, v kateri se je skrival; tam sem ga s svojo mamo večkrat obiskal in mu stregel pri sv. maši. Nihče od nas ga ni izdal. — Nekega dne pred enim letom pride v našo vas moj stric. Moja mati, nič ne vem zakaj, bila je vsled njegovega prihoda zelo nevoljna. Dolgo sta se prepirala; materi je dejal, da je svetohlinka! Konečno je izjavil, da je moj varuh ter me bo vzel seboj v Pariz. Mama je jo-

kala in ni hotela o tem ničesar slišati; ko ji pa začne žugati s silo in ji pokaže svojo trobojno prevezo, sklenila je preseliti se tudi ona v Pariz; zapustiti me ni hotela na noben način. Ah, dobri gospod kapitan, kako zelo sva se midva ljubila! Konečno mi ljuba mamica zboli, bilo ji je vedno hujše in o Božiču je umrla. Kako milo sem jokal! — Toda, ali ni res, ona je sedaj v nebesih in moli za me? — Saj mi je obljubila, ko mi je zadnji večer delala križ na čelo. In tisto noč je potem umrla. — Stara Rozalija mi je povedala, da si je mnogokrat želela gospoda Rosirja, ki bi ji prinesel zadnjo popotnico, ljubega Izveličarja v svetem Rešnjem Telesu. Toda župnik Rosir bil je daleč od Pariza v svoji votlini na gori Malhus ali morda celo že v ječi.“

Tako je pripovedoval deček dalje in njegovo otročje nedolžno pripovedovanje je ganilo dobrega kapitana. Brzo si otre solzo raz oči in pravi: „Albert, Izveličar, katerega je želela zaužiti pri sv. obhajilu, došel je v duhovni obliki v srce tvoje matere. Edino to mora biti dandanes na Francoskem tolažba vseh katoličanov in tudi moja, kajti, — vendar pa še vedno trdno pričakujem, da se v naši domovini obrne zopet vse na bolje. Po materini smrti te je tedaj stric pregovoril, da pojdi v Kajeno? — Ubogi deček! — Mogoče je pa boljše tako! Zdi se mi namreč, da zrak v tajnikovi hiši za te ne bi bil priporočljiv.“

Albert je mislil, da govori kapitan o navadnem zraku; a skrbni mož je s tem mislil nevarno družbo in slabo vzgojo, ki bi nedolžnega dečka v stričevi hiši najbrže pokvarila. Hoteč dečka odsloviti, vstane poveljnik ladje in reče prijazno: „Premisliti hočem, s čim ti morem pomagati, ko dojdemo v Kajeno. Do tedaj občuj s Pavlom Mazgonom, ker je priden deček.“

„Ah, gospod kapitan še nekaj!“ zakliče Albert, spomnivši se naročila starega župnika. „Premislite, dobri župnik Rosir, od Svetega Mihaela je na naši ladji med kaznjenci. Spoznal sem ga, ko smo delili jetnikom hrano. Ta gotovo ni ničesar hudega zakrivil. Izpustite ga tedaj! — Grozovito mora biti namreč bivanje v spodnjem prostoru ladje! — A neprijetnejši kot smrad, so pa hudobni ljudje, ki duhovnikom niti moliti ne puste, ampak preklinjajo in se norčujejo iz njih, da mi je skoraj slabo postalo, ko sem jih slišal. Dobri župnik Rosir mi je naročil, da bi rad govoril z vami in sicer o zadevi, ki se tiče mojega strica. Ali naj ga pokličem?“

„Dobro! Pokliči ga tedaj! — Takoj hočem tudi ukazati, da smejo jetniki pri mirni vožnji čez dan srkati sveži zrak na krovu ladje. Popolnoma sem prepričan, da je tvoj stari župnik z vsemi drugimi duhovniki vred nedolžen; ako bi bilo v moji moči, bi njega in druge takoj izpustil, toda žali-

bog, to ni mogoče! — Tedaj privedi mi župnika Rosirja!“

Par minut pozneje vstopi v celico sivi župnik, katerega sprejme kapitan z največjim spoštovanjem. Odkritosrčno izjavi, da obžaluje obupno stanje duhovnikov na ladji ter obljubi, da bo skušal njih položaj po možnosti olajšati, in konečno napelje pogovor na Alberta in njegovega strica. Tu izve, da ni nihče drugi kot vladni tajnik Dubois (Diboa) zakrivil smrt Albertovemu dedu in očetu. Župnik Rosir pripoveduje sledeče: „Dubois je moža svoje edine sestre zatožil v klubu Jakobincev in s tem povzročil, da je svaka in njegovega očeta revolucijsko sodišče s sto drugimi častitljivimi poštenjaki ukazalo utopiti v reki Loari. Kaj je hotel s tem doseči, je jasno: Dubois, ki je svoje precej veliko premoženje zapravljal, je hotel postati varuh malega Alberta in kot tak oskrbnik ogromnega premoženja svetovnoznane bogate trgovske hiše Kaumirjev. In ko je sedaj umrla njegova sestra, ki bi mogla braniti pravice ubogega dečka, ga hoče kratko malo pregnati izpred oči. To sem vam hotel povedati, gospod kapitan, ter vas iskreno prosim, pomagajte ubogemu dečku po svojih močeh!“

Kapitan prikima in pravi: „Ko mi je deček pripovedoval svojo povest, sem si takoj predstavljal vse skoraj tako, kakor se je resnično dogodilo. Seveda vladni tajnik si

more dovoliti tako nevarno igro; pa saj je znano, da so lopovi njegove vrste že večkrat napravili še hujše zločine, da so si pridobili milijone. O, ko bi bil le sumil tedaj, ko je stal na krovu ladje, kak junak s trobojno prevezo stoji pred menoj. Tako resnično, kot se imenujem Brilak, bi ga ukazal ukleiniti in odvesti v Kajeno!“

„To bi vam gotovo škodovalo; kajti postavno mu dosedaj zločina ne moremo dokazati. Za smrt obeh Kaumirjev odgovorno je revolucijsko sodišče, in kot dečkov varuh ima nad njim svoje pravice; kako daleč te sežejo, mi seveda ni znano.“

„S čim tedaj moremo dečku pomagati?“ vpraša kapitan.

„Prosim vas, napravite zapisnik, kako Vam je vladni tajnik Dubois izročil tega dečka kot svojega stričnika. To listino podpišeta vi in morda tudi jaz, ker dečka osebno poznam, in ž njo bo pozneje gotovo mogel dokazati, da je on pravi dedič velikega premoženja; kajti deček nima sicer prav nikake listine.“

„To hočem takoj storiti in vi se boste podpisali ter priložili zapisniku svojo svedočbo. Napraviti pa hočemo še en prepis tega zapisnika, katerega tudi podpiševa ter ga odpošljem s primernim pojasnilom svojemu advokatu Leblanku v Pariz takoj, ko dospemo v Kajeno. V resnici, prava sreča je, da ste vi tukaj, gospod Rosir!“

Takoj se vsede kapitan k svoji pisalni mizi ter sestavi važno listino. V par minutah jo izgotovi in jo prebere župniku. Nato se podpiše in pritisne poleg svojega imena tudi svoj pečat, župnik Rosir se tudi podpiše in priloži svojo izjavo. Kapitan začne zapisnik še enkrat pisati, ta prepis je sklenil poslati v Pariz. — Komaj pa konča prvo vrstico, vstopi v celico častnik ter naznani, da je stražnik na jamboru zapazil v bližini sumljive ladje.

„Gospod župnik, vzemite za sedaj samo to listino, drugo končava pozneje“, zakliče kapitan, vrže pero na mizo in odhiti na krov gledat kake ladje so v bližini.

4. Morska bitka.

„Karenta“ je plula jugozahodno čez Biskajski zaliv proti severozahodnemu rtu Španije, in nizke francoske obale so prostemu očesu pravkar izginile, ko je stopil kapitan na krov. Hitro spleza z enim častnikom na glavni jambor in gleda skozi najboljši dalnogleđ proti zahodu, odkoder so se bližale tuje ladje. — Čez nekoliko trenutkov izroči dalnogleđ častniku in pravi: „Angleško brodovje, ako se ne motim.“

Častnik pogleda ravno proti tej strani in reče: „Brezdvomno, Angleži se bližajo! Štiri bojne ladje plovejo druga za drugo.“

„Nespametno bi bilo pričeti z njimi boj, treba mi bode torej poizkusiti, ako moremo težkim bojnim ladjam uiti. Da bi le vedno pihal ugoden veter! — Zapeljati hočemo južno in sicer kolikor mogoče blizu obrežja; kakor hitro se bo pa stemnilo, obrnemo svojo smer naravnost proti zahodu. Potem pa naj nas jutri ujamejo, ako jim bo mogoče. ‚Karenta‘ je prav dobra jadernica.“ — Kapitan Brilak se je hotel ravno vrniti na krov, da bi izvršil svoj načrt, v tem pa zakliče mornarček Mazgon nad njim: „Ahoi! Na jugu vidim ladje!“

Kapitan nastavi svoj dalnogleđ proti jugu ter prebledi. Ne da bi kaj govoril, izroči dalnogleđ častniku. „Pri vseh vetrovih neba!“ zakliče ta, zopet Angleži! Bliža se celo brodovje, najmanj 6 ladij že vidim in na obzorju se prikazuje še sedma in osma! Kaj pa sedaj?“

„Sedaj smo v bližini izliva reke Gironde. Odplujmo tedaj tja. Topovi kordouanskega zvonika bodo morda pregnali Angleže. Mogoče nas pa dosedaj sploh še niso zapazili in odplovejo mirno mimo nas, tako, da moremo jutri veselo nadaljevati svojo pot.“

„Toda rešitev v Girondin zaliv ni brez nevarnosti! Ravno zaradi Angležev so odstranili vsa znamenja, ki so svarila pred peščenim morskim dnom. Toda poskusimo, to je edina naša rešitev! — Kajti čez pol ure nas Angleži gotovo zapazijo, in prav gotovo bodo lovili ‚Karento‘.“

V največji naglici spleza kapitan nazaj na krov in prične poveljevati. Najprej so kaznjence odvedli v spodnje dele ladje in krov pripravili za boj, to se pravi vse, kar bi lahko delalo napotje so odstranili, nabili topove, odprli zaboje streliva in topničarji so nastopili k topovom. Medtem se „Karenta“ obrne proti severovzhodu, da bi dosegla v tej smeri izliv reke Gironde. Seveda je pri tem le počasi pljula, toda angleške ladje, ki so jih prvič zapazili na severni strani, so mogle veter bolje izkoristiti in so bile tako vsake četrte ure bližje „Karenti“.

„Ali hočemo poskusiti med severnim in južnim angleškim brodovjem uiti proti jugozahodu?“ vpraša kapitan svoje častnike. Ti pa odmajejo z glavo misleč, da je že prepozno. — Med tem zaide solnce. V njegovih zadnjih žarkih zapazi Pavel Mazgon zvonik trdnjave Kordouan na malem otoku v izlivu reke Gironde. „Ahoi — suha zemlja!“ zakriči iz svojega opazovališča in čez nekaj trenutkov se prepriča z dalnogledom, da je v resnici zaželjena trdnjava v bližini.

Kapitan pravi: „Zadnji čas je, da vidimo trdnjavo, kajti angleške ladje so nas že začele preganjati.“ In res je poskušala ena angleška ladja pripluti med „Karento“ in morsko obaljo, da bi s tem prestrigla izhod „Karenti“ v Gironde, druga pa je plula proti zahodu, da bi jo napadla od te strani; druge so prihajale od severa in se

bližale bolj in bolj. Skozi dalnogleđ je že bilo mogoče prešteti cevi topov. Južno brodovje zaradi severovzhodnika ni moglo priti na to mesto, a se je vstavilo na jugu ter s tem „Karenti“ zabranjevalo izhod proti tej strani.

„Na vsak način moramo poskušati uteči v Girondin izliv. — To je naša edina rešitev“, reče kapitan, „mogoče privabimo za seboj tudi Angleže, ki se bodo v nevarnih sipinah gotovo ponesrečili.“

„Mogoče se nam celo posreči zapeljati v izliv, saj sedaj stoji morje visoko“, pravi prvi častnik. Druge poti sploh ni, da nas sovražnik potopi, ali se mu moramo udati, o čemur seveda ni govora, ali pa poskusimo v temi nevarno pot v izliv.“

Kapitan razdeli tedaj svoja povelja. Marsikatera jadra so obrnili in prestavili, krmi-lar je storil, kar je bilo v njegovih močeh, da je obrnil ladjo od nasprotnega vetra, kar se mu je sicer posrečilo, a rabil je zato najmanj dvakrat toliko časa kot sicer, in znočilo se je predno so dosegli pot v izliv.

Medtem se približa prva angleška ladja tako zelo „Karenti“, da bi jo mogla zadeti s topovo krogľjo, ter pozove Francoze, naj se udajo. „Tega naš kapitan ne bo storil“, reče proti Albertu Pavel Mazgon, ki je že davno prilezel iz svojega opazovališča zopet na krov. „Angleži imajo sicer štirikrat toliko topov kot mi, toda zastave jim naš kapitan

nikdar ne izroči. Takoj se prične ples. Midva bodeva zdravniku pomagala obvezovati ranjence.“

Kapitan se prav nič ne briga za angleško zahtevo, na vse načine se pa trudi doseči manj nevarno cesto na severni strani kordunanskega stolpa. V odločilnem trenutku utihne veter; jadra počasi omahnejo na jambor.

„O jej“, vzklikne Mazgon proti Albertu, „sedaj se bo morje dvignilo in nas zažene na najbolj plitvo mesto, in ko bo zopet padlo, ostanemo na sipini!“

„Boljše je, da se zapičimo v peščeno dno morja, kakor da se udamo“, reče kapitan. „Rešilo se bo vsaj naše moštvo in ladje ne bodo mogli kot plen odpeljati na Angleško.“

Na sovražni ladji se v tem trenutku posveti smodnik, — topova kroglja je priletela na „Karento“ in je raztrgala prvo jadro.

„Aha, Angleži se tudi bojijo, da bi jim ušli. Odgovorite jim, toda dobro merite — tedaj — Ogenj!“

Z grozovitim pokom se naenkrat sprožijo topovi na „Karenti“, a še z močnejšim jim odgovore Angleži.

„Skloni se za branišče“, zakriči Mazgon svojemu prijatelju in ga potegne za utrdbo. Toča topovih krogelj zažvižga nad krovom; nekatere se bobneče odbijejo ob bočni strani ladje in raz jambor padejo kosovi razbitih jadernih rajn.

„Plaćajte jim to!“ kriči kapitan topničarjem, ki so z mrzlično hitrostjo nabijali topove, — „prestavite topove iz desne na levo stran, kajti ladje ne moremo več obrniti. Poglejte, Angleži so zopet izprožili; merite tja, kjer ste zapazili blisk, — Ogenj!“

Škoraj ravno v istem trenutku kot „Karenta“ izprožili so zopet Angleži, a sedaj so njih kroglje zadele boljše. Obupni klici bolečin se slišijo tuintam po krovu, ki se je porudečil s krvjo.

Tudi hrabri kapitan se je zgrudil na svojem mestu. S težavo se je oprl na komolec in rekel: „Nič ne stori! Nabite vnovič topove! — Streljajte dalje! — Ne brigajte se za me! — Poročnik Durand poveljujte mesto mene!“ Nato so ga odnesli v njegovo celico.

Čez nekaj trenutkov pride k njemu zdravnik in mu skuša obvezati rano, Albert in Pavel sta pa prinesla v sobico vodo in razne obveze. „Je vse zastonj“, reče kapitan, „čutim, da mi gre h koncu!“ Gospod doktor, prihranite si nepotrebni trud in posvetite svojo skrb drugim ranjencem, katerim morete morda še rešiti življenje. Albert Kaumir, pokličite hitro svojega prijatelja duhovnika Rosirja! Podvizaj se!

Albert odhiti v spodnji prostor ladje, a straža mu zabrani uhod. „Kakor hitro odprem vrata, bodo hoteli s silo na krov. Poslušaj samo, kako divje kričijo in razbijajo“

reče mu mornar. Šele ko privede Albert še par mornarjev, ki bi pomagali stražniku, mu ta odpre. Obupno vpitje zazveni iz temnega prostora in le z bajoneti je zabranila straža, da so ostali kaznjenci v zaporu. Vsled grmenja topov in par krogelj, ki so treskajoč prevrtale ladjino steno, je večina navadnih zločincev strahu skoraj zblaznela. Zastonj so jih skušali duhovniki pomiriti, da so jim svetovali pobožno moliti in se skesano izpovedati svojih grehov. — Le malo jih je sledilo; večina je pa v obupu preklinjala vsled strahu.

Albert je moral zbrati vse svoje moči in ves pogum, ko je vstopil v ta kraj, ki se mu je zdel kot predsoba pekla. Toda spomnil se je na duhovnike, ki so bili zaprti poleg hudodelcev in ta misel mu je dala pogum. „Saj je več svetih angeljev notri kot hudobnih ljudi“, izgovori in pogumno vstopi.

„Gospod Rosir!“ zakliče s svojim čistim otročjim glasom. „Kje ste. Pridite hitro semkaj! Bojim se, da bo dobri kapitan umrl!“

Stari župnik spozna takoj njegov glas in odgovori: „Pridem, pridem!“ — Toda trajalo je dolgo, predno se je dobri starček preril skozi gnječo do vrat.

Ko vstopita Albert in župnik Rosir v kapitanovo celico, zakliče Pavel, ki je edini ostal pri bolniku: „Hvala Bogu, da sta vendar prišla, ubožec vaju je vedno klical. Kapitan, kapitan! Albert in stari župnik sta tukaj.“

Kapitan odpre oči in s slabim glasom izpregovori: „Dobro, dobro. Ne izgubite mojega izpričevala, mogoče bo pomagalo dečku, da doseže pravico. Toda naj ostane vse tajno, vse tajno, v Kajeni. Ali razumete?“

„Gotovo dragi prijatelj“, odgovori stari župnik ter poklekne k umirajočemu. Toda sedaj je treba vam samemu skrbeti še za večjo dedščino, skrbeti vam je, da pridete v nebesa. — Mislimo sedaj samo na to.“ Župnik da dečkoma znamenje, naj zapustita celico. Kolikor je bilo mogoče, pripravil je kapitana za sveto spoved, vzbudil mu kes in obžalovanje in ga slednjič odvezal njegovih grehov v trdni nadi, da bo duša umirajočega očiščena stopila pred prestol Večnega Sodnika.

Ko je opravil duhovnik z umirajočim zakrament svete pokore, pridrvi v celico častnik in vzklikne: „Zmaga! Ko smo zadnjič ustrelili in ko so začeli tudi topovi iz trdnjave streljati na angleško ladjo, so Angleži odjadrali!“

„Zmaga, zmaga!“ reče umirajoči z zadnjim naporom svojih moči ter se hoče dvigniti. Vesela novica prinesla mu je smrt; z globokim vzdihljajem omahne in čista kri mu priteče iz bledeh ustnic.

V tem trenutku se začuti grozen sunek, da se vsi na ladji zgrudijo na tla. „Karenta“ se je popolnoma razbila.

„Trčili smo na breg, ali na morsko pečino!“ zakliče častnik.

„O jej! Sedaj bomo utonili“, reče Albert svojemu prijatelju.

„Kaj ti pride na um? Ladja se niti ne more pogrezniti, ker njen spodnji del, hrbtica, tiči v pesku in pri tako mirnem morju je igrača se s čolni rešiti na breg“, tolaži ga mornarček.

5. Na krovu „Dekade“.

Drugi dan je ležala „Karenta“ popolnoma na levo stran nagnjena v meter globoki vodi. Streljaj severno od ladje se vidi zidovje kordouanske trdnjave; proti jugu precej daleč se pa blišči obrežje rta Grave; med otokom, na katerem je trdnjava in med rtom se razprostirajo obsežne sipine, ki so sedaj, ker je morje nizko, popolnoma suhe. Neštivilno morskih ptic leta vriščeče semtertja in pobira najrazličnejše morske živali, ki jih je upadla voda pustila na peščenih tleh.

„Ali ti nisem rekel, da ne bomo utonili? Poglej, skoraj na suhem smo! Bila je prava sreča za nas, da se je ladja razbila in obtičala v pesku; kajti trup ladje so angleške krogle pošteno prevrtale in skozi te luknje je pritekalo toliko vode, da bi se bili najbrž morali pogrezniti do morskega dna. Tako mi je razložil naš tesar.“

„Toda poglej, kako poševno stoji krov in kako globoko leže jambori! Ali bo mogoče kdaj ladjo dvigniti?“ vpraša Albert Mazgona, ki mu je zopet danes razlagal vse podrobnosti.

„Gotovo! V eni uri morje *zopet naraste in tedaj voda gotovo dvigne ladjo. Mogoče se posreči ladjo celo popraviti, toda proti Kajeni eno leto gotovo ne bode plula.“

„O, škoda! Tedaj pa moram zopet nazaj k stricu! In vendar je rekel dobri župnik Rosir, da je veliko bolje za me, da odidem v Kajeno in tudi pokojni kapitan je temu pritrdil. Tudi od tebe Pavel, bi se zelo nerad ločil.“

„Mogoče se bodeva pa vendar še skupaj vozila. Glej, v Kordouanu so vendar zapazili naša znamenja, in se sedaj v dveh čolnih peljejo k nam. Kmalu bomo slišali, ali nam morejo pomagati.“

Preiskava „Karente“ je dognala, da jo bo treba temeljito popraviti, predno bo sposobna zopet za morje. Težke topove in jambore ji bo treba odvzeti; le na ta način jo bo mogoče prepeljati v Bordoško luko, kjer jo popravijo. Trdnjavski poveljnik odpošlje takoj najhitrejšo ladjico po Girondi v Bordo, da sporoči nesrečo „Karente“ in vpraša, kaj je storiti s kaznjenci. Namesto odgovora priplove nazaj ladja „Dekada“ pod poveljstvom kapitana Vileta z naročilom, da

prevzame vse blago in moštvo ladje „Karente“ in ga pripelje v Kajeno.

„Dekada“ je stara, le za silo porabna ladja, precej manjša kot „Karenta“. Zasedra se kolikor najbližje mogoče zraven v pesku tičeče ladje, in takoj se prične prekladanje. Spodnji del ladje, ki bi imel sprejeti skoraj 200 kaznjencev, je bil za toliko število preozek. Kljub temu so jih vendar stlačili vanj. Kapitan, zagrizen jakobinec in sovražnik duhovnikov, se je le norčeval, ko mu je zdravnik pravil, da je prostor v spodnjem delu ladje za tako število premajhen. „Nič ne stori, ako se polovica teh črnih tičev zaduši, dojde jih še vedno zadosti v Kajeno. Splošno pa poznam namen naše vlade. Kajeno imenujejo, da se razlikuje od krvave, „suho giljotino“, se smeje mali, zelenorumeni človek strupenega pogleda.

„Veš kaj, meni se novi kapitan prav nič ne dopade, zdi se mi, da dobre duhovnike bolj zaničuje kakor navadne zločince“, — reče zvečer prvega dne Albert Kaumir svojemu prijatelju Mazgonu.

„Meni se ne dopade niti ladja, niti kapitan“, zašepeče Pavel. „Toda pazi, da nihče ne sliši najinega pogovora! Takoj bi nas ukazal privezati k jamboru in nas bičati s korobačem. In rečem ti, to boli! — No, ti pravzaprav ne spadaš k moštvu, bilo bi morda bolje za te, da pišeš svojemu stricu, onemu namreč s tribarvno prevezo, naj ti

preskrbi drugo ladjo, da se pripelješ v Kajeno.“

„E kaj! Ako že moram v Kajeno, se pa peljem najrajše s teboj. Tudi dobrega župnika Rosirja ne moremo zapustiti. V tej grozni luknji spodaj bo starček gotovo kmalu obolel, kajti že sedaj je zelo slaboten. Potem mu bom morda mogel semintja kako tvoje jabolko darovati.“

„Seveda, dokler jih bo še kaj“, se smeje mornarček Mazgon; „ako jih boš pa tudi v bodoče vsak dan polovico ducata, jih bo kmalu zmanjkalo.“

„Prav imaš Pavel in dobro, da me opomniš; kajti računstvo in gospodarstvo me ni nikdar veselilo. Od danes naprej jih pa hočem hraniti, da moreva z njimi ubožcem veselje napraviti.“

„To je pametna misel Albert. Dobro hraniva jabolka za bolnike. To bo moja mama vesela, ko ji povem. Ona je namreč pobožna žena, in bi bila prišla pred leti kmalu pred revolucijsko sodišče, ker je zagovarjala duhovnike.“

Skoraj mesec dni je trajalo, predno je „Dekada“ odplula. To so bili hudi časi za uboge duhovnike, ki so le prav redkokedaj smeli priti na krov, da so se nasrkali svežega zraka. Sedaj je bilo njihovo stanje še obupnejše. Kapitan Vilete je plul namreč pod napačno zastavo počasi ob francosko-španski obali, da bi ušel Angležem, ki so

s svojim brodovjem križarili po Biskajskem zalivu in strogo pazili na francoske ladje. — Po cele tedne ni dovolil kaznjencem na krov, da bi jih Angleži ne zapazili in spoznali, kake vrste ladjo imajo pred seboj.

Častniki so mu očitali rekoč: „Saj je vendar časa dovolj, da pošljemo uboge kaznjence zopet v njihov temni brlog, kakor hitro zapazimo v bližini sumljive ladje. Zdravnik je tudi že izjavil, da bomo imeli na krovu nalezljivo kugo, predno dospemo v sredino oceana, ako bomo z jetniki še naprej tako jako ravnali.

Toda kapitana ni bilo mogoče pregovoriti, da bi ravnal bolj usmiljenó z nesrečnejši: „Oni so sovražniki nerazrušljive republike! Zaslužili so smrt, zlasti pa menihi in duhovniki!“

Ko izreče o duhovnikih še par grdih psovk, odide od častnikov. Pavel Mazgon in Albert Kaumir sta slišala njegove besede: „Fuj, kaj takega ne bi bil kapitan Brilak nikdar izustil“, — reče Albert precej glasno.

„Albert, pazi, meni se zdi, da te je slišal, to ti enkrat gotovo plača“, svari Mazgon.

„Ali morda ni res? Ali ni kapitan Brilak lepše ravnal z duhovniki, ali ni vedno s spoštovanjem govoril o njih. In vendar je imel pogum javno pod francosko zastavo pove-ljevati in je tudi padel v boju.“

Kapitan je te bolj pogumne kot pre-mišljene dečkove besede približno razumel,

v veliki jezi se obrne in zakriči nad Albertom: „Kaj si govoril sedaj? — Ponovi svoje besede!“

Deček se sicer prestraši, vendar pa odločno pove, da je kapitan Brilak duhovnike bolj spoštoval, in je vendar pōkazal, da je hraber moŹ.

„Ti si rekel več, ti si dejal, da sem bojazljivec!“ zakriči Vilete.

„Tega pa nisem rekel.“

„Ne, tako pa res ni dejal“, pritrđi Pavel, hoteč pomagati svojemu prijatelju.

„Toda tako si mislil, namigniti si hotel na to! Tvoje mnenje sem dobro razumel. Zagovarjaj se, ako se moreš!“

„Da, res je, — nočem lagati, mislil sem si, da je treba manj poguma, ako se zmerja duhovnike, kakor pa se obnašati tako, kot se je naš umrli kapitan“, odgovori Albert.

„Tvoj kapitan se je resnično prav nerodno vedel!“ reče Vilete. „Toda poslušaj deček, ako bi ne bil stričnik vladnega tajnika Duboisa, dal bi te bičati, ker si tako predrzen. — Ker se tiče stvar samo moje osebe in ker je tvoj stric vrl jakobinec, ti hočem tokrat prizanesti. — Toda stoj! — Sedaj sem se spomnil! Tega ti pa ne smem odpustiti! ZatoŹili so te namreč, da redno podtikaš enemu teh črnih izdajalcev jabolka. Ali je res?“

„To ni nikak izdajalec, marveč je častitljiv moŹ“, odgovori razŹaljeno Albert.

„In ti mu daješ jabolka! Kje pa si jabolka dobil? — Dobiti jih nisi mogel drugod, kot v naši shrambi. Ker si tedaj kradel, dobiš 12 udarcev s korobačem“, odredi kapitan, hoteč se maščevati nad mornarčkom.

„Tat pa nisem! Ni res, da sem kradel jabolka!“ se zajoka Albert.

„Kapitan, jabolka je dobil od mene, in meni jih je dala moja mati, ki je branjevka v Rokfortu“, reče Pavel ter stopi pogumno pred svojega poveljnika.

„Seveda, kdo vama to veruje. Ukradla sta jabolka skupaj in sedaj zagovarjata drug drugega! Ti boš kaznovan ravno tako kot ta predrzneš, ki me je imenoval strahopetneža! — Oba sta grešila, ker sta dajala brez dovoljenja jabolka jetnikom, za kazen pojdita 48 ur v luknjo k kaznjencem. Med tem časom bom zadevo preiskal in gorje vama, ako se dokaže, da sta vendarle kradla jabolka.“

„Toda preiščite vendar zadevo, predno naju krivično kaznujete!“ zakliče Albert, ki se je razjaril vsled take krivice. „Jaz sam sem dajal svoja jabolka dobremu župniku od Svetega Mihaela in ako je to kaznjivo, zaprite me samega v spodnji prostor ladje!“

„To je pa že preveč upornosti! Zato jih dobiš najprej 12 s korobačem in potem te zaprejo k tvojemu svetemu župniku iz Vende, ki naj te potem pri kruhu in vodi — tolaži.“

Tu niso nič pomagale Pavlove prošnje. „Bodi vesel, da si sam-ušel kazni!“ zakriči nad njim kapitan in pokliče mornarja, kateremu naroči, naj udari dečka dvanajstkrat s korobačem. Le nerad ga mornar uboga. Slekel je Albertu jopič in ga privezal k jaboru. „Kapitan, naj zadostuje za danes samo strah, zaprosi mornar, „bojim se, da dečku zlomim hrbtenico.“

„Ako me na kolenih prosi odpuščanja in prizna, da je kradel jabolka, pa mu odpustim za danes“, reče kapitan.

Albert pa odgovori: „Dobri Ivan le udari, četudi mi zlomiš hrbtenico. Lagati ne morem, rajše imam, da me pretepete do smrti. In ako me ubijete za to, ker sem dajal ubogemu Rosirju jabolka, namesto, da bi jih bil sam pojedel, pridem gotovo v nebesa. Le udari tedaj v božjem imenu!“

Mornar zavihti tedaj močno korobač, vendar pa udarec v zraku tako pridrži, da le rahlo zadene dečkov hrbet. Enkrat ga je pa vendar močno udaril. Albert se je milo jokal. Sedaj prosijo častniki kapitana, ki so pogumnega dečka radi imeli, naj mu odpusti, a nič ni pomagalo. Ukazal ga je odvesti v spodnje prostore.

Solzних oči je pripovedoval dogodek župniku Rosirju. „Tvojo veliko ljubezen do mene so ti tedaj s korobačem plačali, ubogi Albert“, vzdihne župnik. „Toliko večji bo za to tvoje plačilo v nebesih. Jabolka, ki

si si jih od ust pritrgal in zraven še vse udarce, ki si jih prejel za me, si je angel varuh napisal, in ljubi Bog ti bo vse tisočkrat povrnil. In mogoče ti je ravno s tem naklonil že mal del svojega plačila. Menda je to božja volja, da mi je omogočeno na ta način govoriti delj časa s teboj, kajti dosedaj mi tega v gnječi in v tistih par trenutkih, kadar si s Pavlom Mazgonom pomagagal deliti hrano, ni bilo mogoče. Sedaj imava pa zadosti časa in brez skrbi ti bom lahko vse povedal predno umrjem, kar mi leži na srcu. Kmalu me namreč pokliče Bog k sebi.

Sedaj je povedal župnik Rosir dečku vse, kar sta se dogovorila s kapitanom Brilakom, in kot priče pokliče k svojemu ležišču nekaj mlajših močnejših duhovnikov ter jim reče: „Trdno upam, da v naši ljubi Franciji katoliška vera v kratkem zopet zmaga. Tedaj se vi, bratje moji, vrnete v domovino. Prosim vas, zavzemite se te uboge sirote, katere bi se brezbožni stric rad iznebil, da bi se polastil velikega premoženja. Kapitan Brilak me je zagotovil svoje pomoči, a je žalibog umrl; izročil mi je dragoceno pisanje, ki bo enkrat dečku služilo, da se izkaže kot glavnega dediča trgovske hiše Kaumirjev. Tu je!“

Ko je prebral pričam vsebino dragocene listine, izroči jo dečku z naročilom, naj jo skrbno varuje in si dobro zapomni imena pričujočih duhovnikov. To Albertu ni bilo

težko; sploh je pa večino duhovnikov spoznal že prej v njihovem zaporu, saj so ga vsi radi imeli. Tako je 48 ur Albertu v strašni ječi primeroma hitro preteklo, vendar se je pa iz srca veselil, ko je zopet videl svojega prijatelja in je zopet smel opravljati svoja opravila.

6. Različna smrt.

Ko je v naslednjih tednih plula „Dekada“ čez žareči vroči pas po Atlantiškem oceanu, je umrlo mnogo kaznjencev vsled hude mrzlice. Mrtva trupla, tudi duhovniška, so zavili brez vsake slovesnosti v sukno starega jadra, navezali jim na noge svinčene kroglice in jih vrgli čez krov.

Tudi stari župnik Rosir oboli na smrt. Še enkrat pokliče Alberta k sebi, mu podeli svoj blagoslov in pravi: „Bog me kliče, ne jokaj! Pozdravil bom tvojo mamo v nebesih. Od tam hočeva skupno čuvati nad teboj; za trdno namreč pričakujem, da mi bo Bog milostljiv in me sprejme v svoje kraljestvo, ker sem le zaradi njegovega imena bil pregnan iz domovine. Ostani vedno priden in pobožen, da se enkrat snidemo nad zvezdami.“

„Toda, ako umrete vas bodo vrgli v morje“, pristavi sočutno Albert, kateremu se je to zdelo zelo brezsrčno.

„V globočini morja mi je Bog tako blizu kakor tukaj, njegova vsegamogočnost me bo gotovo našla. Ali ne veš, da bo morje

moralo ravno tako kot zemlja svoje mrtvece izročiti, kedar bo klicala tromba k sodbi?“ vpraša smehljaje starček. „Sedaj pa odidi in zmoli včasih kak „Očenaš“ za me, pri tem pa ne pozabi besed: „Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom“, kajti potem bomo enkrat sojeni. Odpusti tedaj stricu in kapitanu Viletu! Odidi sedaj, Bog bodi s teboj!“

Ko je drugi dan Albert delil jetnikom jedila, ga dobri župnik ni več poznal, samo nemo se mu je smehljajal. V svoji mrzlični omotici ga je očetovsko učil verskih resnic in si zapel konečno „Requiem“. — Duhovniki, ki so kleče molili okrog njegove postelje, so mu zašepetali: „Albert je tukaj.“ — „Prav je tako“, — jim odgovori: „Naj se prav dobro pripravi za prvo sveto obhajilo.“ Nato je zapel zopet s tresočim glasom: „Et lux perpetua luceat ei“ — „In večna luč naj mu sveti!“ In ko je prav tiho končal z „Amen“, — se je vlegel na stran in izdihnil svojo dušo. Čez eno uro so vrgli njegovo telo v morje.

Albert se je britko jokaj, toda mislil je na to, kako bo tromba tudi mrtvece iz morja vzbudila k novemu življenju in je vzkliknil: „O kako lep in srečen bo tedaj! In sedaj je gotovo že izročil pozdrave moji ljubi mamici. Ah, mamica, gotovo se čudiš, da se tvoj Albert v tej nesrečni „Dekadi“ vozi po morju!“

V te misli zatopljen si obriše solze raz oči in hoče v kuhinjo, da bi pomagal Pavlu omivat posodo. Ta mu pa ravno pride nasproti in ga vpraša: „Ali si že slišal najnovejše? Upam, da te bode veselilo. Naš kapitan ima tudi mrzlico, ali mrzlica ima njega, kakor rajše hočeš?“

„In tega se naj veselim?“ vpraša Albert nevoljno.

„Ej no, mislil sem, da mu privoščiš vse najhujše, ker je tebi in dobrim duhovnikom toliko zlega prizadjal.“

„Ali si kristjan, Pavel? Sram me je skoraj, da sem tvoj prijatelj!“

„Ne huduj se! Krščanska sicer res ne bi bila ta škodoželjnost, a bila bi iz gotovih ozirov naravna. Ker pa tako blago misliš, me pa prav veseli. Toliko lažje mu boš stregel, takoj moraš namreč v njegovo celico. Zdravnik te je v kuhinji iskal.“

„Tako!“ reče Albert in se vendar nekoliko prestraši; kajti zazdelo se mu je, da je lažje govoriti o ljubezni do sovražnikov, kot pa ljubezen izvrševati. Spomni se besed pravkar v morje pokopanega starčka, ki ga je opozoril na peto prošnjo Očenaša in si misli: „Hočem mu v božjem imenu odpustiti udarce, da me le ne bi iznova razžalil.“ S tem dobrim sklepom odhiti deček v kapitanovo celico.

„Pri postelji je stal zdravnik, ki mu pravi: „Albert, tu je lahko delo za te. Ali vidiš to

mokro brisačo, s katero ovijem kapitanovo čelo? — Dobro! Tu v skledi vidiš namočeno drugo brisačo. V petih minutah se bo ta brisača, s katero sem sedaj ovil kapitanovo čelo, segrela, odvzemi jo in ohladi mu čelo z drugo brisačo. Tako ponavljaj vsakih pet minut. Glej tedaj, da bo ena brisača na glavi, a druga isti čas v mrzli vodi. Razumeš? Dobro! Tu vidiš steklenico, v njej je rujavo zdravilo. Kedar slišiš, da ura bije, ponudi bolniku polno žlico te tekočine. Ponovi sedaj, kaj sem ti naročil.“ Albert ponovi, in zdravnik mu naroča dalje: „Dobro, dobro! Pazi, da ne vstane iz postelje! Ako bi hotel iz postelje, ga moraš držati.“

„Toda tega vendar ne bom mogel storiti, saj kapitan je veliko močnejši od mene.“

„Tedaj pa začni kričati in pridemo ti na pomoč“, reče zdravnik ter potiplje še enkrat bolnikovo žilo; nato pa odide mrmrajoč nerazumljive latinske besede.

Albert se ojunači ter stopi k bolniku, ki se je nemirno premetaval po postelji. Kapitan ga v začetku ni spoznal; ko ga pa deček prijazno nagovori s svojim čistim glasom, ga spozna in zakriči: „Poberi se od tukaj! Ali bi me rad mučil za udarce, ki sem ti jih naložil. Toda, če se me le dotakneš, ukažem te ukleniti v železje in te privezati na rajno prvega jadra.“

„Prav ničesar vam ne bom storil, gospod kapitan. Hočem vam hudo z dobrim povrniti,

kakor me je dobri župnik učil, hočem vam hladiti čelo; pogledjte, tako!“ S tresočo roko odzame vročo brisačo s kapitanove glave in jo zameni z mrzlo. Pri tem si je moral izbrati vse svoje moči, kajti kapitan ga je tako srpo in tako jezno gledal, da se je bal, da ga ne bi zadavil.

Ko pa začuti Vilet, da ga obkladek hladi, zapre oči in zamrma: „Dobro, dobro! To me oživlja. Tedaj vendar nisem v peklju. Kajti tam ošabni bogatin zastonj hrepeni in prosi kapljice vode, ako je res, kar duhovniki propovedujejo. Toda res je, res pri vseh duhovih podzemeljskega sveta. Tu so tudi vragovi, že zopet mi stiskajo možgane z žarečimi kleščami. Vode, vode, polij me z vodo!“

„Ne smem! Zdravnik mi je ukazal vam le vsakih pet minut zameniti obkladek. Voda tudi proti hudobnim duhovom in peklen-skemu ognju nima nikake moči“, reče prestrašen deček, ki je v tej grozni mrzlični omotici spoznal glas slabe vesti in bolnikov strah pred večnim pogubljenjem. „Toda poklicati vam hočem iz spodnjih prostorov ladje duhovnika. Ako se skesano izpoveste svojih grehov, se vam ni treba bati hudega sovražnika in peklenškega ognja.“

„Ha, ha ha, da bi se izpovedal! Jaz, star jakobinec, ki sem na ducate duhovnikov privedel pod sekiro? Ti si nespameten otrok! Ne kliči mi nobenega duhovnika! Okužil bi se z njihovo nalezljivo boleznijo. Saj mi

je zdravnik povedal, da imajo vsi duhovniki nalezljivo bolezen in da sem jaz kriv, ker jim nisem dovolil na krov, da bi se naskrkali svežega zraka. Tedaj ali slišiš, nihče izmed njih ne sme v mojo celico. Jaz nočem zboleti, jaz nočem umreti!“

„Toda vi ste vendar bolni, zelo bolni, in gotovo boste umrli, ako hočete ali ne“, reče Albert, „spovejte se tedaj, da se vam ne bo še slabejše godilo kot ošabnemu bogatinu. Kajti on ni imel na vesti tako strašnih grehov, kakršne ste vi pravkar priznali. Dovolite mi tedaj, da pokličem duhovnika.“

„Ne, nikdar!“ in sedaj je izbruhnila v njem jeza in obup, začel je besneti in preklinjati tako, da je deček bežal v najbolj oddaljen kot ter si mašil ušesa, da bi ne slišal grozних besed. Nič več se ga ni upal nagovarjati, da bi se izpreobrnil, molče mu je preminjal hladeče obkladke, ki pa niso mogli ugasiti pekoče vročine. Ko odbije ura, hoče mu dati žlico rujave tekočine. Kapitan odpre usta, a mu v tem izbije zdravilo iz rok. „To je strup“, zakriči, „ti me hočeš zastrupiti iz maščevanja, ker sem te kaznoval in ker duhovnikom nisem dovolil na krov. Oni so te podkupili, da bi me zastrupil. Toda bodi mi tako dober in mi prinesi ono zeleno steklenico iz omarice. Zdravnik mi sicer ne dovoli piti iz nje; toda konjak je tisočkrat boljši kakor rujava zmes, ki mi jo je sam skuhal. Daj mi, prosim te, steklenico konjaka!“

Zastonj se je trudil deček, da bi mu izbil nesrečno misel iz glave. „Ti nočeš? Nočeš ubogati zapovedi svojega kapitana? Ali naj te ukažem še enkrat pretepti? Ha, duhovnikom si nosil jabolka in sicer svoja, meni pa ne privoščiš požirka niti iz moje steklenice? Proč! Ali me mar hočeš s silo pridržati v postelji?“

Sledeč zdravnikovi odredbi je Albert to v resnici poskusil; toda njegove moči niso zadostovale. Mrzlični bolnik ga porine od sebe, da je odletel v kot celice. V tistem trenutku je bil kapitan že pri omarici ter začel piti močno pijačo. Zastonj se je trudil Albert, da bi mu izvil steklenico iz rok, zato je začel kričati na vse grlo na pomoč. Predno so prihiteli zdravnik in mornarji, je bila nesreča že končana; nezavesten se zgrudi kapitan na tla in začne mrmrati: „Ogenj, ogenj, ogenj!“

Mornarji ga položijo na posteljo. „Ogenj, ogenj, ogenj!“ kliče vedno glasneje in glasneje in konečno začne kričati z vso močjo obupa. „Umr! bo“, — pravi zdravnik.

Pri teh besedah hiti Albert v spodnje prostore ladje po duhovnika. Toda še predno je duhovnik vstopil v celico, izdihnil je kapitan svojo dušo. Strahu so mornarji prebledeli in obstopili mrtvo truplo.

„Tako bi pa nerad umrl“, je rekel Pavel, ko mu je Albert popisal kapitanovo smrt.

„Ali ni res nekaj strašnega?“ vpraša Albert. „Smrt dobrega župnika Rosirja me pa ni prav nič prestrašila. Seveda on je tudi popolnoma drugače živel, saj pravi pregovor: „Kakršno življenje, taka smrt!“

7. Nadaljevanje vožnje.

Poveljništvo „Dekade“ je prevzel prvi častnik Karbonir. Sicer ni bil pobožen, pa tudi ne tako hudoben človek kakor kapitan Vilet; ravnal je veliko prijazneje z ujetniki. Dovolil jim je, ako je bilo lepo vreme, da so smeli priti na krov, kjer so lahko ostali celo noč. Vsled tega se je tudi zdravstveno stanje na ladji zdatno poboljšalo.

Ker je pihljal ugoden veter, se je ladja bližala bolj in bolj svojemu cilju. Mornarji niso imeli dosti dela na ladji. Ko so končali svoja opravila, so po vročih popoldanskih urah, ko je solnce posebno močno pipekalo, ležali v senci pod jadri, katera so kot šotore napeli čez krov. Eni so kadili, drugi pa spali. Pavel in Albert sta se pogovarjala ure in ure ter si delala najrazličnejše načrte. Pavel je namreč sklenil svojega mladega prijatelja spremiti do stričevih nasadov. Kraj, kamor te pošilja tvoj stric, vladni tajnik, s trobojno prevezo, bi pa vendar rad videl. „Dekada“ se bo vrnila na Francosko šele čez par mesecev, kajti staro škatljo bo treba na novo prebarvati in posmoliti. Ta čas lahko

dobim dopust za ta izlet. Ako pa mi bo posebno ugajalo, pa ostanem pri tebi; kajti tega pomorskega življenja sem se pravzaprav že naveličal. Ako je vihar, je nekaj groznega; valovi te premetavajo semtertja in te do kože premočijo s slano vodo, pri tem pa mora človek vsak trenutek pričakovati, da se ladja razleti in se pogrezne v globočino morja. Hvali Boga, da nas na tej škatlji ni zalotil vihar! Ako je pa lepo vreme, je zopet dolgočasno! Ves ljubi dan ležati na leni svoji koži kakor naši mornarji, pa tudi ne morem!“

„Ne vem, zakaj ti je morsko življenje naenkrat postalo tako neznosno?“ odvrne Albert. „Meni se pa splošno zelo dopade. Vedno vidi človek nekaj novega. Glej tam se dviguje zopet cela tropa letečih rib! Kako se bleste na solncu! V neki knjigi sem bral, da pravzaprav nimajo peroti, ampak le tako velike plavute, in da ne sfrfotajo v zrak zaradi svoje zabave, ampak iz strahu pred roparskimi ribami, katerim skušajo s tem uiti.“

„Ti mi vedno toliko pripoveduješ iz knjig, oh ko bi jih vsaj imel seboj, naučil bi me boljše čitati; sam ne vem, ako še znam A, B, C!“

„To pa ni napačna misel. Škoda, da nimam nobene knjige pri sebi. Toda na ladji je duhovnik Brunois, ki je bil priča, ko mi je pokojni Rosir izročil važno pisanje. Kakor mi je naročil, nosim to listino skrbno v platno zavito vedno pri sebi. Glej ga, tam pri jam-

boru stoji! Takoj steče Albert s svojim načrtom k duhovniku.

Duhovnik pa žalibog ni imel razen svojega latinskega brevirja nobene druge knjige seboj. Svetoval pa je dečku, naj prosi za knjige kapitana, in se ponudi, da bo rad poučeval mornarčka. „Učil ga pa ne bom samo branja, ampak seznaniti ga hočem tudi z veroukom“, pristavi skrbni duhovnik. „Kajti, Albert, ti si sedaj zadosti star, da bi se lahko pripravljaj za prvo sveto obhajilo, seveda ako bi bili na Francoskem, in ako tu ne bi preganjali katoliške vere. Toda, kdo ve, mogoče bo pa v Kajeni prilika za to!“

„To bi bila sreča!“ vzklikne deček, in oči mu zažare veselja. „Ljubega Odrešenika sprejeti v srce — o, gospod Brunois, pričnimo se takoj učiti!“

„Pojdi torej k kapitanu Karbonirju in ga prosi, ako dovoli, da poučujem tebe in mornarčka Mazgona v branju. Ali razumeš — samo v branju! Molči tedaj o verouku!“

„Že razumem! Ako bi mu povedal, da boste naju učili tudi verouk, morda ne dovoli, čeprav ni tako strasten jakobinec, kakor je bil kapitan Vilet.“

Na to odhiti deček k Karbonirju, kateri mu takoj usliši prošnjo. Prosim vas še, posodite nama kako knjigo, katero bi brala pri najinem učitelju, kajti duhovniki imajo samo latinske knjige“, reče Albert. Kapitan odide takoj v Viletovo celico. „Samo če

najdem kaj pripravnega! Ah, to so samo slabe brezverske in nenravne knjige, duhovnik Brunois bi vama niti vrste ne dovolil prečitati iz njih, ampak bi jih gotovo vrgel v morje, in jaz bi mu ne zameril: „Toda tu, — to so Lafontenove basni, *to bo za vaju! In Albert, veš, da me že kar skrbi, kaj naj storim s teboj v Kajeni? Ali ne bi bilo boljše, da te odpeljem nazaj na Francosko?“ vpraša kapitan.

„Toda zdi se mi, da me moj stric, vladni tajnik, s trobojno prevezo nič posebno rad ne gleda na Francoskem, in jaz tudi ne grem rad k njemu, kajti ni mi veliko zanj“, reče Albert.

„In njemu je za te še manj“, odvrne Karbonir. „No, sploh me stvar nič ne skrbi, in ne želim si uplivnih sovražnikov. Pojdi tedaj k svojemu stricu ob reki Sinamariji in posveti se naselništvu. Ako ti pa tam ne bo ugajalo, sem še vedno pripravljen pripeljati te zopet na Francosko. Kajti rad te imam, ker si priden deček, zelo mi je ugajalo, da si si jabolka pritrgal od svojih ust in jih dajal duhovnikom! No zdâj pa le izgini s svojimi basnimi!“ S tem obrne Karbonir dečku hrbet, kakor da bi bil nejevoljen, da je proti svoji navadi pokazal, da ima tako dobro srce.

Zelo vesel je prihitel Albert z Lafontenovimi basnimi k Brunoisu in Pavlu. „Halo“, vzklikne, „sedaj sem učitelj! Takoj mi beri

lepo basen o „Krokarju in lisici“, kjer se pripoveduje, da je imel krokar v kljunu kos sira, a ga je izpustil na tla, ker ga je lisica nalagala, da poje lepše kot slavček. Toda, oprostite častitljivi oče! — začeli ne bomo z basnimi, ampak takoj z veroukom in pripravljanjem na prvo sveto obhajilo.“

Tako se je pričelo poučevanje, a ladja „Dekada“ se je vedno bolj bližala svojemu cilju. Prikazale so se prve morske ptice galebi, tuptam se je videlo zeleno vejico v valovih. Kapitan je preračunal, da v par dneh zagledajo obrežje Južne Amerike. In glej, nekoliko pred solničnim zahodom je priletelo par malih ptic, ki so se utrujene vsedle na jadra.

„No, sedaj pa bodi prepričan, da vidimo jutri suho zemljo“, reče Pavel svojemu prijatelju. „Te ptice ne morejo tako daleč leteti, kakor galebi.“

Ko so naznanili kapitanu prihod teh dobrodošlih ptic, je takoj ukazal zmeriti globočino morja. Čeprav je bilo morje še silno globoko, zapove kapitan, da morajo čez noč jadra povezati in skrbno stražiti, da ne zadenejo ob kako morsko pečino. Vsled razburjenja Albert ni hotel iti spat. Stal je na krovu in opazoval mirno morje in zvezdnato nebo. Mislil je na pokojnega starega gospoda Rosirja, kako so ga vrgli v morje in svojo mater. Pobožno je molil in se priporočal Bogu, da bi ga varoval v tuji zemlji.

„Kje je pa tvoj prijatelj Pavel“, nagovori ga duhovnik Brunois, ki ga je že dalj časa opazoval.

„Šel je spat. Rekel je, da bo jutri veliko dela, ako se resnično pripeljemo v pristanišče. Jaz pa nisem prav nič zaspan. Hotel sem nekoliko opazovati morje, pri tem mi je pa postalo tesno pri srcu. Spomnil sem se, da mi je pripovedoval pokojni moj dobrotnik Rosir, da mi hudobni ljudje strežejo po življenju. Saj veste tudi vi, da bi si rad moj stric prisvojil veliko premoženje, katero sta mi zapustila moj oče in ded v Nantu. Oh, da me vsaj prej ne umorijo, ko opravi prvo sveto obhajilo! — Ako bi nocoj celo noč bedel, in ako bi šla takoj po prihodu v Kajeno v cerkev, bi me li ne mogli pripustiti k svetemu obhajilu?“

„Ti si pozabil, da sem jetnik in da ne smem, kamor bi sam hotel“, odgovori mu Brunois z žalostnim smehljajem. Sploh pa še ne vem, kaj naša vlada namerava z nami duhovniki; mogoče nas zapro kakor v Rokfortu, mogoče nas pa izpuste, da se naseimo kjer hočemo. Ako nas zapro, ne bom mogel storiti drugega, kakor moliti za te. Za ta slučaj sem pa tebi in tvojemu prijatelju Pavlu na ta list, ki sem ga iztrgal iz knjige Lafontenovih basnij, napisal izpričevalo, da sta dobro pripravljena za prvo sveto obhajilo. To pokaži župniku v Kajeni ali kakemu drugemu duhovniku, in ta vaju

brez ovire pripusti k mizi Gospodovi. Kaj ne, Albert, ti se hočeš s prav dobro spovedjo lepo pripraviti, da sprejmeš poln hrepenenja in ljubezni v svoje srce ljubega Izveličarja. Moli pa tudi za me in moje uboge tovariše, in da v naši mili domovini ohrani Bog katoliško vero!“

„Gotovo, ljubi moj duhovni oče, moliti hočem in prositi Boga, da nas vse skupaj srečno privede nazaj v domovino in dopusti, da zrastem v moža, nad katerim bo imela moja mamica v nebesih veselje in tolažbo.“

„In ljubi Izveličar bo vsaj zadnji del tvoje prošnje gotovo uslišal“, pristavi ganjen duhovnik. „Ako nas pa izpuste v Kajeni, in nam dovolijo, da se naselimo v divji deželi po svoji volji, smo pa vsi duhovniki trdno sklenili, da se razidemo po deželi in nadaljujemo oznanjevati sveto vero med Indijanci in zamorci, kar so že enkrat pričeli jezuiti.“

„Kdo pa so to — jezuiti?“

„To so pobožni redovniki, ki po celem svetu kristijanom in paganom oznanjujejo pravo krščansko sveto vero in so izpreobrnilo že milijone in milijone nevernikov. Ali nisi še nikoli slišal o svetem Frančišku Ksaverju, ali o svetem Alojziju iz Goncage? Ta dva sta bila jezuita. In v zahvalo za njihov trud so z njima ravnali približno tako kakor sedaj z nami francoskimi duhovniki. Toda tolažijo nas besede Izveličarjeve: „Blagor njim, ki

preganjanje trpe zaradi mojega imena, ker izveličanje bodo gledali!“

„Postati hočete tedaj misijonar kakor je bil sveti Frančišek Ksaver, o katerem mi je pripovedoval dobri moj župnik Rosir? In o svetem Alojziju je nekoč dolgo govoril. Toda, če boste misijonar, potem lahko pridete v našo naselbino ob reki Sinamariji. Tam je veliko sužnjevi zamorcev, v bližini pa je cela indijanska vas. Tako mi je pripovedoval moj stric s trobarvno prevezo, mogoče je res.“

„To tudi nameravam, že zaradi tega, ker sem pokojnemu župniku Rosirju obljubil, da hočem po možnosti skrbeti za te“, pritrди mu Brunois. „Toda kako pa najdem naselbino ob reki Sinamariji? Ali leži blizu izliva, ali je daleč v notranjščini dežele?“

„Tega deček ni vedel, spomnil se pa je, da se imenuje njegov stric, ali bolje prijatelj njegovega pariškega strica, Lateste, ali tako nekako. „Poglejte“, pravi Albert, „stvar je popolnoma priprosta. Vi pridete v deželo in prvega, katerega srečate, vprašate kje je Latestova naselbina. In gotovo vam bodo pokazali pravo.“

Sedaj se je začulo znamenje, ki je ukazalo, da morajo jetniki v spodnje prostore. Župnik Brunois se je nemudoma poslovil od Alberta.

8. V Kajeni.

Klic „hola, zemlja!“ prebudi Alberta Kaumirja iz trdnega spanja. Veselo hiti na krov, kjer najde Pavla, ki mu pokaže približno dve miljii oddaljeno pečino, na kateri se je videl morski svetilnik ter mu razloži: To je „Izgubljeni sin“, tako imenujejo mornarji to pečino, in daleč za njo se pa dvigujejo, „Sveti otoki“. Naš kapitan je „Dekado“ krasno vodil, zašli nismo niti za eno miljo proti levi ali desni strani, v eni uri bodemo v kajenskem pristanišču“.

Tako se je tudi zgodilo. Sred poldne pozdravijo trdnjavski topovi francosko zastavo, in takoj nato jim odgovori enako strelav iz ladije. Čez četrto ure dojde na krov namestnik v krasni opravi, na glavi je imel klobuk s trobojnim perjem, čez prsa pa pripeto republikansko prevezo. Ko je izvedel, kaj mu je pripeljala „Dekada“, ni bil nič posebno dobre volje.

„Čez sto duhovnikov in nekaj zločincev!“ zakliče razburjen. „Kaj naj počnem z njimi? Ali gospodje direktorji niso pri pameti, da mi pošiljajo tako tovarišijo? Pričakoval sem vojakov, streljiva in različnega orožja; kajti prav nič nismo varni pred angleškim brodovjem. In sedaj naj ti jetniki še to malo zalogo živeža pomagajo izprazniti? Zakaj jih niso enostavno poslali pod giljotino, ako so sovražniki nerazrušljive

ljudovlade? Rekel si, da je nad 50 jetnikov po poti umrlo, to je še najpametnejše tvoje poročilo, kapitan! — Želel bi, da bi ležali vsi v globočini morja, ker jih ne morem videti. Sam ne vem, kaj naj storim z njimi; za sedaj naj ostanejo v spodnjih prostorih ladije. Ali imaš morda še kako poročilo za me?“

„Uradnega poročila nimam nobenega več, gospod namestnik, toda poznaš li vladnega tajnika Duboisa?“ vpraša kapitan, razžaljen vsled slabega sprejema.

„Dubois? — Upljiven državnik, vrl jakobinec, spominjam se ga. Toda kaj je z njim?“

„Privedel je s temi duhovniki, ki so ti tako neprijetno došli, na krov tudi svojega stričnika in mi je izročil to pismo za te, gospod namestnik“.

„Namestnik pismo hitro prebere in zagodrnja sam pri sebi: V Sinamarijo — v najnevarnejše mesto mrzlice? Hm, dobe se različni lopovi na svetu, sram me je skoraj, da sem jakobinec! Jasno je kot beli dan, kaj Dubois namerava z dečkom. Toda kaj me to skrbi. Tukaj bi mi bil deček le v nadlego, umrl bi pa tukaj ravnotako lahko. Tedaj pošljem ga v Sinamarijo in glej, dobra misel — z njim naj odide tudi del duhovnikov! Tam si naj ustanove naselbino in se sami preživljajo, dokler jih mrzlica ne uniči“.

Svoj sklep razloži takoj Karbonirju in ukaže pripraviti star čoln ter ga opremiti z orodjem in najpotrebnejšimi živili. Takoj drugi dan je že čakal poleg „Dekade“.

Kapitan je določil za novo naselbino 80 duhovnikov, med njimi tudi župnika Brunoisa in še nekaj drugih, dobrih Albertovih znancev. Ti so vstopili na krov starega čolna.

„Tvoji dobri prijatelji potujejo s teboj“, reče kapitan Kaumirju. Zato je skoro nepotrebno, da ti uslišim prošnjo in dovolim, da sme Pavel Mazgon s teboj“,

„Oh, lepo vas prosim, pustite Mazgona z menoj!“ zaprosil je Albert; „kajti, Bog ve kako oddaljen od stričeve naselbine je ta kraj, kjer se morajo duhovniki naseliti“.

„Naj gre tedaj s teboj! Dam mu dopust dveh mesecev. Ako ti ne bode ugajalo pri stricu Latestu, vrni se z Mazgonom, kajti v tem slučaju se hočem potruditi, da te proti stričevi volji pripeljem nazaj v Pariz. Ako se ti bode pa dopadlo v Sinamariji, odpusti Mazgona pravočasno, da se lahko vrne na „Dekadi“, drugače izgubi svojo službo in zaslužek“.

Kdo je bil sedaj srečnejši kot Albert. Najsrčnejše se zahvali kapitanu in hiti takoj povedat Mazgonu. Tudi Pavel je bil zelo vesel. „Ne samo, ker grem rad s teboj, ampak ker me veseli, da mi ne bo treba pomagati pri dolgočasnem popraviljanju ladje.

Sedaj pa pojdiva prosit krmarja, da nam pokaže na podrobnem zemljevidu, kje leži pravzaprav ta Sinamarija“.

Oba dečka odideta h krmarju, ki je bil zelo vesel, da sta tako vedoželjita, zato ju pohvali rekoč: „Tako je prav, da se zanimata za zemljevid, ako bodeta znala zemljevid dobro čitati, postaneta enkrat lahko kapitana. Poglejta, tu je kajensko obrežje, kje je sedaj usidrana „Dekada?“

„Tukaj,“ zakličeta dečka in mu pokažeta točko.

„Prav dobro! Sedaj pa vidita, kako se vleče obrežje proti severozahodu. Tu so „Sveti otoki“ mimo katerih smo se danes peljali. Med temi sipinami in med temi otoki pelje vajina pot. In glejta, tu, komaj 50 morskih milj od tukaj oddaljen je izliv reke Sinamarije. Sedaj pihlja ugoden veter; brez veslanja lahko priplujeta še 100 milj dalje, ako vama drago!“

„Toda tako daleč vendar ne seže francoska posest! Tu je obrežje zaznamovano z drugačno barvo,“ reče Albert.

„Imaš prav! Kakih 70 morskih milj proti severozahodu se izliva reka Maroni, in tu se pričinja holandska posest, ob izlivu reke Korentine so se pa ugnezdili naši sovražniki, Angleži.“

Pavel Mazgon si je kajensko obrežje natančno ogledal in je še marsikaj vprašal

krmarja, kar ga je zelo veselilo in je rad odgovarjal. „Poslušaj“, mu reče navdušeni mornar: „v tebi tiči precej mornarskega razuma, Mazgon. Čakaj, ko se peljemo nazaj, te hočem uvesti nekoliko v krmiljenje ladje!“

Naslednji dan zapusti čoln z 80 duhovniki kajensko пристanišče in privesla, ker je pihljal ugoden veter, v dobri uri v izliv reke Sinamarije. Kako se je čudil Albert čudnim oblikam dreves!

„Zdi se mi, da ta drevesa stojijo na glavi,“ reče Albertu. „Veje so korenine, in deblo se pričinja še le toliko čevljev nad zemljo, da bi lahko pod njim skakal, in po teh čudovitih koreninah plezal okrog in okrog“.

„Meni se ne dopadejo,“ odvrne Pavel. **Kjer rastejo ta bergljasta drevesa, tam je mrzlica doma. Ali ne čutiš gnjilega smradu, ki od njih prihaja?**“

„Kaka škoda! Rad bi plesal po njih,“ reče Albert. „Toda tam na bregu reke vidim zopet druga drevesa, okoli njih se ovijajo razne rastline z lepimi cveticami. In za temi, — oh, to so palme, ravno take so, kakor so naslikane v mojih zgodbah! In poglej ptice, ki nad njimi letajo, kako lepe so: rudeče, rumene, modre!“

„To so papige in kadar se pripeljemo bližje, boš okoli onih cvetic videl letati male

kolibrije; ki so še veliko bolj pisani in imajo še veliko lepše perje kakor papige.“

„O, in veliki metulji in hrošči! — Zdelo se mi je, da vidim že enega, da, poglej, tam — sedaj je zletel! Dam si napraviti veliko mrežo in še jutri jih pojdeva*lovit. Ti boš nosil skrinjico iz lepenke, kamor jih bom natikal. To bo lepo! — Poglej, tukaj je pa res lepo in prav vesel sem, da me je stric poslal iz neumnega Pariza semkaj!“

„Ne hvaliva dneva pred nočjo!“ odvrne Pavel, ki je na svojih prejšnjih potovanjih že precej slišal o temnih straneh tropičnega sveta. „Metulji in hrošči so res lepi, to ti moram pritrditi. Toda milijoni komarjev in mušic, najrazličnejši pajki in škorpijoni, pa lahko najlepše cvetlice in najlepše ptice človeku zagrenijo. Toda zdi se mi, da smo dospeli v Sinamarijo.“

Za krivino reke sta zapazila trdnjavo, na njenem zidovju je vihrala francoska trobojnica. Ob bregu reke je stalo par bornih hiš in približno sto s slamo in palmovimi listi pokritih koč. „Sinamarija!“ zakliče krmar. Edina hiša, ki jo je bilo mogoče tako imenovati, je stanovanje trdnjavskega poveljnika, pred katero se je čoln ustavil. Še vedno pa je delilo ladjo od brega široko blato. Naznanili so poveljniku prihod kaznjencev in po dolgem posvetovanju se je ukazalo jetnikom: „Izstopite!“ Morali so gaziti na breg po blatu, ki jim je segalo do kolen. Starčkom

to ni bilo mogoče; zato so jih mlajši tovariši na ramah odnesli na suho, pri čemur so si seveda svoja dolga oblačila zelo pomazali.

„To je sramota, da se tako ravna z duhovniki!“ vzklikne Albert nevoljen.

„Tako je!“ pritrди Pavel, „vojaki naj bi jih bili prenesli, po nas pa morajo priti, poklicati jih hočem!“

„Ne. Nočem imeti večje ugodnosti kakor župnik Brunois. Nesi me ti na breg!“

„Dobro! Toda župnika Brunoisa niso nesli, ampak on je nosil druge,“ se smeje Pavel in si naloži Alberta na svoj širok hrbet.

„Prišla sta ravno še prav, da sta slišala, kako je poveljnik nagovoril duhovnike. Nesrečnež jih je psoval z najrazličnejšimi psovkami, katere mu je narekovalo sovraštvo do katoliške vere, rekel jim je končno, naj si le nikar ne mislijo, da bodo zastonj dobivali hrano. Sami naj se preživijo, kdor pa noče delati, lahko radi lakote umrje. Tako je gromel poveljnik nad ubogimi duhovniki, med katerimi jih je bilo več kot polovica vsled starosti in boleznι nesposobnih za delo; nato jim je ukazal oditi v hišo.

Surovi človek se obrne nato proti dečkoma, ki sta se komaj premagovala pri nečloveškem ravnanju z duhovniki. Albert Kaumir mu odda namestnikovo pismo. Ko

je poveljnik pismo prebral, postal je takoj zelo prijazen, in povabi „stričnika vrlega tajnika Duboisa“ v svoje stanovanje. Latestova naselbina je bila le par ur naprej na oni strani reke.

„Jutri te ukažem prepeljati k Latestu, toda ne vem, ako je tvoj stric še živ. Slišal sem namreč prejšen teden, da je bolan. Pojdi sedaj z menoj v hišo in izpočij se, ker si gotovo utrujen vsled dolge vožnje!“

Albert pa o gostoljubnosti tega človeka, ki je tako surovo ravnal z duhovniki, ni hotel ničesar slišati, in mu je tudi parkrat očitno namignil, čemu se brani. To je poveljnika zelo razžalilo, vendar pa pomigne dvema zamorcema in jima ukaže, da prepeljeta dečka do Latestove naselbine. Nato se okrene na peti in odide mrmrajoč v trdnjavo.

„Bolje bi bilo, da bi bil prijaznejši s poveljnikom,“ reče Pavel.

„Mi ni bilo mogoče, ker je tako grdo ravnal z duhovniki“, odvrne Albert.

Nekaj trenutkov pozneje sta sedela v malem čolnu ter se peljala po reki navzgor. Z zanimanjem sta opazovala krasne gozdove na bregovih reke. Ko se je ravno solnce nagnilo za velikanskimi drevesnimi vrhovi, zapazila sta v sredi jase na bregu hišo s široko verando.

„Vila Lateste“, reče zamorec pri krmilu ter pokaže stanovanje, in pritisnil se je čoln k bregu.

Hitro odideta dečka po hribu. Velik pes, priklenjen na verigi, jima skoči nasproti ter besno laja. Tu stopi k vratom postarna ženica, ki je bila videti precej bolehná. Dolgo je trajalo, predno je razumela, kdó sta dečka in kaj želita. Končno vzdigne roke proti nebu in vzklikne: „Jezus, Marija, takega otroka si upa samega poslati v to deželo! Saj tu smo vendar vsi mrzlični! Toda vstopi v hišo, ljubček moj! Ravno prav prihajaš, da boš videl umirati svojega strica.“

9. Naselbina v Sinamariji.

Zvečer tistega dne, ko sta došla dečka, je bil naselnik Lateste tako bolan, da so vsako uro pričakovali njegove smrti. Do drugega jutra mu je pa vendar toliko odleglo, da je videl Alberta in poslušal njegovo pripovedovanje. „Ostani torej pri meni in pri svoji teti!“ mu reče konečno s slabim glasom. „Mogoče ti bo prizanesla mrzlica; na Francoskem pa prav gotovo ne uideš lakomnosti mojega stričnika.“ Črez nekaj trenutkov ga vpraša zopet bolnik: „Ali znaš moliti? Res? Moli mi kes in obžalovanje na glas! Moli še očenaš!“

Albert mu izpolni željo, dostavi pa še „Češčeno si Marijo“ in tri božje čednosti: vero, upanje in ljubezen. Teta je bila globoko ginjena, ko je opazovala dečka, kako pobožno je opravljal te molitve! Nato mu je rekla, da je zadosti, ker bi še bolnik preveč utrudil, in ko je Lateste vsled slabosti zaspal, odpeljala ga je na vrt.

Pokaže mu sladkorne nasade, stanovanja črnih sužnjev in okrog in okrog ob reki navzgor velikanska polja polna sladkornega trsa. „Ah, vse je tako lepo,“ mu pravi. Kmalu se prične žetev in pridelali bodedo par sto centov sladkorja, katerega drago prodamo Holandcem. Toda za koga naj bo vse to? Vsi naši otroci so pomrli, moj mož bo tudi kmalu pod zemljo, in kmalu bo tudi mene spravila mrzlica v grob! Ako bi ne izbruhnila na Francoskem velika revolucija, prišla bi po smrti najinih otrok v svojo domovino. Tako smo pa imeli tukaj prijetneje, dokler nam ni pred pol leta umrl zadnji, požrtvovalni duhovnik. Sedaj še v zadnji smrtni uri ne moremo prejeti tolažbe svete vere.“

„O,“ reče Albert, „sedaj je pa tukaj zadosti duhovnikov!“ in pripoveduje ji o 80 duhovnikih, ki so kot izgnanci v bližini. To je bilo veselo poročilo za gospo Lateste, čeprav je istočasno obžalovala njihovo žalostno usodo in obsojala njihove preganjalce. Takoj so se začeli posvetovati, kako

bi nekaj duhovnikov poklicali v njihovo naselbino. Dečka sta bila takoj pripravljena, da bi se odpeljala nazaj k trdnjavi, odkoder bi privedla župnika Brunoisa in še par starih duhovnikov, katere bi gospa Lateste sprejela v svojo oskrbo. Vendar pa je dobra gospa želela, o tem se še s svojim možem posvetovati. „Kajti ne poznam bolj pametnega človeka kakor je Lateste“, je pristavila ponosno.

Bolnik se je te novice, da mu bo mogoče prejeti svete zakramente, zelo razveselil. Nekoliko časa je premišljal, potem pa ukazal poklicati Albertovega prijatelja, nato pa odredil: „Albert ostane pri meni, da mi bo stregel in molil pri moji postelji, Pavel naj gre s Tomažem. Toda poveljnik ne sme ničesar zapaziti. Proti dobri napitniini in častni besedi bo podčastnik Petit dovolil, da sme duhovnik k meni. Daj jim denar in steklenico ruma s seboj!“

Načrt je bil pameten. Hudobni poveljnik bi iz sovraštva do vere ne dovolil nobenemu duhovniku, da sme k bolniku. Sploh jih je pa dal že vse odpeljati na močvirno ravnino, ki je bila dobro uro oddaljena od trdnjavice. To močvirje jim je ukazal spremeniti v rodovitno polje. Stari zamorec Tomaž pomigne podčastniku Petitu, in ko sta bila sama, izroči mu denar in rum, medtem pa poišče Pavel župnika Brunoisa, ter mu pokaže na bregu drevo, kjer ga bo zvečer pričakoval čoln.

„Ukaz imam sicer, da moram vsakega beguna ustreliti,“ reče Petit, ko pokusi rum, „toda nihče mi ni ukazal, da moram zvečer stražo razpostaviti!“

Na ta način je mogel Brunois brez ovire priti do čolna in ko je ravno mesec priplaval izza oblakov, došel je do Latestove hiše.

Tu je med tem Albert s svojo teto hišno kapelico okrasil z najlepšimi cvetlicami in palmovimi listi. Večkrat je tudi na glas molil pri bolniku. Sploh se je pa Latestu zdravje izdatno obrnilo na bolje. „Striček Jurij,“ nagovori ga Albert po krstnem imenu, „videl boš, da gotovo popolnoma ozdraviš, ako bo le prišel Brunois, da ti podeli ljubega Izveličarja. Vse je že pripravljeno, mašna knjiga, sveče in posodici za vodo in vino. Mogoče pa podeli župnik Brunois tudi meni in Pavlu prvo sveto obhajilo.“

Župnik Brunois je prišel še pred polnočjo. Izpovedal je bolnika in opravil proti jutru sveto mašo ter na to obhajal Albertovega strica. Dečkoma pa ni podelil prvega svetega obhajila. Saj sedaj sta se lahko v miru boljše pripravljala, kajti seržant se je pogodil s Tomažem, da bo duhovniku dovolil iti v naselbino, kedar ga bodo želeli.

Predno se je zdanilo, se je vrnil Brunois zopet k svojim tovarišem.

Sedaj sta imela Albert in njegov prijatelj krasne dneve. Latesta je mrzlica vidno popuščala. Albertu je bilo torej mogoče z mrežo, ki mu jo je napravila teta Ana iz stare tkanine, vsaki dan loviti hrošče in metulje. Stari Tomaž je pa dečka vedno spremljal, da ju je opozarjal pravočasno pred nevarnimi kačami. In res so naleteli takoj prvi dan na velikansko kačo udav, ki je bila ovita okoli močnega debla, in je grozeče odpirala svoje žrelo. Vsled tega prizora izgubil je Albert skoraj popolnoma vse veselje do hroščev in metuljev, ko pa zapazi velikanskega herkula in druge zlatobliščeče se hrošče, ko ujame dlan širokega metulja, čigar krili sta bili modri kot nebo in celo množino drugih čudovito lepih rumenih, zelenih, škrlatasto rudečih, belih, vijoličastih in bledorudečih metuljev, je kmalu pozabil na velikansko kačo. Teti Ani je kmalu zmanjkalo igel. Toda Pavel je rešil Alberta zadrege. Nabral je dolge igle kaktusa in drugih bodečih rastlin, s katerimi je Albert nabadal svoje metulje.

Zvečer sta sedela dečka pri okrevajočem bolniku in Albert je ponavljal vse molitvice, katere se je naučil, pri pripravljanju na prvo sveto obhajilo. Tej hišni pobožnosti pristostovali so tudi služabniki, in k sklepu so molili še rožni venec. Ah, mladi gospod je prav priden, prav dober! Enkrat postane duhovnik in bo pridigal ubogemu črnemu

možu," je rekel stari Tomaž svojim tovarišem.

Ko se je v soboto zvečer stemnilo, je takoj pripeljal Tomaž župnika Brunoisa. Duhovnik je lepo govoril o sreči svetega obhajila, spovedal je na to oba dečka in vse hišne prebivalce. Žjutraj so se pa vši udeležili svete maše in prvega svetega obhajila obeh dečkov ter pristopili z njima k mizi Gospodovi. To je bil lep dan najsvetejšega veselja! „Le, da bi nam tu dovolili delati za izveličanje duš, pozabil bi vse muke, ki sem jih pretrpel s svojimi tovariši med vožnjo,“ — reče zadovoljen Brunois. „Razdelili bi se po vsej Kajeni in oznanjali pravo Kristusovo vero, a žalibog prisiljeni smo kot ujetniki na močvirju opravljati popolno nepotrebna dela. Poglejte samo, kake roke imam!“

V resnici je imel ubogi župnik polno oteklinj na rokah in po telesu!

„Žalibog, da vas ne morem potolažiti, marveč opozoriti, da bo vaše stanje v tem močvirju, ako nastopi deževje, še obupnejše,“ reče Lateste. „Mrzlica nikomur izmed vas ne bo prizanesla, ampak vas spravi vse pod zemljo. Ta močvirna nižina je namreč najbolj strupena. Ali ne bi tedaj kazalo, da bi duhovniki poskusili ubežati?“

„Gotovo bi kazalo! odgovori župnik Brunois, „toda kako? in kam? Jaz za svojo osebo se ne bi odločil za to, dokler bi bilo

moje bivanje deželi v korist!“ Ta dan se o begu ni več razpravljalo in župnik Brunois se je zvečer zopet vrnil k svojim tovarišem.

Čas žetve je prišel. Zamorci pri svojem delu še nikdar niso bili tako pridni kot sedaj, ko so bili ob nedeljah pri sveti maši in vsak večer odmolili kratko skupno molitev. Lateste je mogel iti zopet osebno k sladkornemu mlinu, kjer se sladkorni trst med valji razdrobi, nadzoroval je tudi pri velikanskih ponvah, kjer se sok prekuha v sladkor. Pavel Mazgon mu je povsod služil za oporo!

„On je kot rojen za nadzornika delavcev in bi mogel v par letih imenitno upravljati vse nasade,“ reče Lateste svoji soprogi. „Zato sem ga prosil, da ostane pri nas, plačilo, katero bode vsled tega izgubil mu hočem desetero povrniti!“

Pavel Mazgon je tedaj v največje Albertovo veselje ostal pri Latestu, ker mu je življenje v krasnih nasadih zelo ugalo. Toda veseli časi so se kmalu izpremenili v žalostne. Prvič se je Brunoisu onemogočilo prihajati k Latestu. Seržant Petit je moral nazaj v trdnjavo, namesto njega je pa prišel star desetnik, ki je duhovnike tako sovražil kakor poveljnik trdnjave. Zastonj je Lateste osebno prosil, da izpusti Brunoisa; nič niso pomagale lepe besede, niti njegov denar!

In sedaj je nastopil žalostni letni čas s svojimi nevihtami in deževjem. Reka je

nepriemerno izstopila iz svojih bregov, in izpremenila daleč na okrog pragozd in dolino v velikansko jezero. In ko so vode v vročem solncu zopet izhlapele in so le tu pa tam ostale mlake in stara močvirja, je pričela razsajati mrzlica tako hudo, kot še nikdar doslej. Njena prva žrtev je bil Lasteste. Ko je obolel, je poklical takoj k sebi Pavla ter mu je pokazal predal v svoji omari, kjer je bilo nakopičenih velikansko število vrednostnih papirjev in precejšna vsota denarja, v skupni vrednosti več stotisočev.

„Albert je še otrok“, mu reče, „ti si skoro popoln mož! Poslušaj tedaj! — Ako me ljubi Bog to pot pokliče k sebi, vzemi ta denar in te vrednostne papirje in pojdi z Albertom in mojo ženo v sosedni Surinam ali še dalje ter se skupno naselite v pokrajini, ki je bolj zdrava kot to gnezdo, kjer je mrzlica doma. — Sedaj hiti v naselbino duhovnikov ter pregovori Brunoisa, naj poskuša proti volji straže zvečer me obiskati. Podvizaj se! Mrzlica me že trese!“

Pavel Mazgon, sedaj že precej krepak mladenič, zarjavelega obraza, vesla v lahkem čolnu sam proti naselbini duhovnikov ter premišlja med potjo, ali bi mu ne bilo mogoče nekaj duhovnikov vzeti s seboj v Surinam. Živo je imel pred očmi morsko obrežje zahodno od Sinamarije, katero je videl na krmarjevem zemljevidu in zdelo se mu je, da bi ne bilo težko se prepeljati na ho-

landsko obrežje. „Ugoden veter naju pripodi tja brez jader in vesel“, ponovi si v duhu krmarjeve besede. Ko je skrili čoln v grmovje na bregu reke, počakal je, da se je popolnoma stemnilo, nato se pa previdno priplazil v borno vas duhovnikov. Srečno je našel Brunoisa, ki je bil takoj pripravljen oditi z njim k bolniku. „To je moja dolžnost, četudi bo moja smrt, mu reče vrli svečenik. Med potjo je pripovedoval Pavlu, da je že skoraj polovica njegovih tovarišev umrla vsled mrzlice, in da bodo brezdvomno vsi umrli v tem nesrečnem kraju. Pavel razloži župniku, kaj mu je naročil Lateste, obvesti ga tudi, kako bi bilo mogoče uiti, a Brunois mu odvrne, da hoče o begu premisliti pred Bogom; mogoče bodo tudi njegovi tovariši pripravljeni ubežati.

Ko sta dospela okrog polnoči domov, začula sta že v veži glasno žalovanje. Stari Tomaž jima odpre vrata in zajoka: „Ah, ah, — Gospod zelo bolan, in dobra gospa tudi bolna, in trije revni zamorci tudi bolni, mnogo bolnih! In vsi drugi črnci so ušli, ker je mrzlica zelo huda in se črni možje zelo boje mrzlice! Samo jaz in mladi gospod Albert sva še ostala. Ah, ljubi Bog, ljubi Bog, pomagaj!“

Tisto noč je umrl Lateste in črez nekaj ur se je preselila v večnost tudi njegova soproga. Kako britko je plakal Albert! Pa

tudi Pavel je bil globoko ginjen! — Težko, težko je tolažil Brunois nesrečna prijatelja.

10. Beg.

Stari Tomaž je oba mrtveca zakopal na vrtu pri veliki palmi v skupen grob. Tja je zanesel mrtvi trupli s pomočjo duhovnika takoj, ko je bila končana maša zadušnica. Ker niso imeli krste, zavili so trupli v platno ter položili drugo poleg drugega v hladno zemljo. Na grob so zasadili priprost križ, katerega je Albert ozaljšal z zelenimi rastlinami. Pred njim sta klečala mlada prijatelja ter se britko jokala.

Ko je pojenjala prva žalost, so se začeli posvetovati. Župnik Brunois pove dečkoma, da je moral obljubiti umirajočemu, da ju hoče odpeljati v Surinam in hoče skrbeti za njuno prihodnjost; vsled tega mu hoče Pavel takoj izročiti velikansko vsoto denarja, katero mu je zaupal pokojni Lateste. Toda duhovnik mu svetuje, naj pusti denar še nekaj časa v omari, kajti o begu je treba še marsikaj premisliti in si pripraviti najpotrebnejših stvari. Nato je vprašal starega Tomaža, ali mu je znana pot, ki po suhem pelje v holandsko ozemlje. Ta mu pa odgovori: „Dolga pot, zelo dolga pot. Stari Tomaž še ni hodil! — Samo gozdovi polni jagvarjev in mnoge široke reke polne krokodilov. In hudobni Indijanci! — Ubili bodo

gotovo mlada gospoda in pojedli in mogoče tudi starega Tomaža, čeprav je njegovo meso črno in trdo. Rajše tukaj umreti kakor biti indijansko kosilo!“

Pot po suhem je bila tedaj izključena. Zato razloži Pavel svoj načrt, kako bi bilo mogoče po morju uiti, utemeljil ga je tako natančno, da ga je tudi župnik Brunois popolnoma odobril. Samo stari Tomaž tudi o tem ni hotel ničesar vedeti, bal se je namreč morja še bolj kot jagvarjev in Indijancev. Sklenili so tedaj starega zamorca pustiti v nasadih kot čuvaja.

„Koliko mož bi mogel nositi čoln,“ vpraša župnik prejšnjega mornarčka.

„Najmanj 12!“

„Dobro. Pogledati hočem, kdo izmed mojih sotrpinov si upa se na ta način rešiti. Naloži na čoln zadosti hrane in pitne vode! — Črez tri dni poskusimo! Kakor hitro zaide mesec, pričakuj me na starem mestu; pripeljem s seboj seveda tudi svoje tovariše. Prosimo sedaj ljubo Marijo za pomoč!“

„In angela varuha“, pristavi Albert, „drugače nas požro gotovo ribe.“

Župnik se je vrnil v nesrečno naselbino duhovnikov. Šel je najprej na pokopališče in naštel 36 grobov. Molil je dolgo in pobožno, kajti v duši so mu vstajali dvomi, ali bi ne bilo bolje s svojimi tovariši počakati smrti. Toda čimdalje je molil, tem

bolj se mu je zdelo, da je prav, ako se skuša rešiti. „Nastopili bodo boljši časi,“ reče sam pri sebi, „tedaj bo cerkev potrebovala duhovnike. Tudi sveti Pavel se je le z begom iz Damaska otel krščanstvu“. In s trdnim sklepom, da hoče tudi druge močnejše svoje tovariše pregovoriti za beg, zapustil je pokopališče.

Naslednja dva dni je pripravljaj Pavel z Albertom in Tomažem čoln. Ta čoln so namreč rabili tuintam, da so prevažali sode polne sladkorja do trdnjave; tu so potem sladkor očistili in ga razposlali po morju. Pavel je našel čoln, v slabšem stanju kakor je pričakoval. Puščal je namreč vodo, njegove stene so pa bile stare in preperete. „Po reki bo že šlo, a gorje nam, ako nas zaloti vihar na morju!“ mislil je sam pri sebi ter je mašil luknje s platnom in smolo!

Na eni strani je bil čoln pokrit do polovice, v ta del nanosi Albert slame in razgrne rjuhe čez njo!

„Tako, tu bo Brunois s svojimi tovariši zavarovan vsaj pred solncem in dežjem.“ — „Ah,“ reče Albert Mazgonu: „tako rad bi prinesel na čoln svojo lepo zbirko metuljev, a vedel sem, da bi bil nejevoljen na me, daroval sem jih zato Materi Božji! Pojdi z menoj, boš videl, kako je lepo — saj se morava itak posloviti od nje in od groba ljubega strica in tete!“

Čoln je bil pripravljen za vožnjo. Ko je solnce zahajalo, odideta prijatelja še enkrat na vrt, in ko sta odmolila na grobu dragih mrtvecev, odšla sta še v kapelico. „Ah,“ — vzklikne nehote Pavel, ko zapazi pisani venec, krasnih metuljev in kovinsko se bliščečih hroščev, kateri je oklep celó steno okrog podobe Matere Božje. „Kajne, da je lepo?“ vpraša ga Albert. „Zato boš tudi videl, da nama ljuba Marija gotovo nakloni srečno vožnjo!“

Ko je nastala noč, vstopila sta v čoln ter previdno odveslala po reki navzdol. Pri grmovju, kjer so navadno pričakovali župnika Brunoisa, se ustavita. Do tu ju je spremil stari Tomaž v malem čolničku, sedaj se pa vrne nazaj. S solzami v očeh reče pri slovesu: „Vse hočem v redu oskrbovati. Gospod bo zadovoljen, kedar se kot velik mož zopet vrne. Toda oh, stari Tomaž bo takrat že davno mrtev.“

Mesec je že pred pol ure zašel, dečka sta pa še vedno čakala Brunoisa in njegovih tovarišev. Bili so jima zelo mučni trenotki. Komarji so jih pikali in mučili, pazno sta prisluškovala v tiho noč, a vse zastonj. „Ne bo jih!“ vzdihne Albert. „Straže so jih gotovo zapazile! — Kaj hočeva storiti, sedaj?“

„Počakajva še nekoliko! Počakajva tako dolgo, da se skrije za gozdom ona velika zvezda, in ako v tem času ne pridejo, odpluti hočeva sama. Toda čuj! —“

V resnici je nekaj zašumelo v grmovju, — in takoj na to se prikažejo črne postave. Brunois in njegovi tovariši so bili! — Molče je vstopilo v čoln 14 duhovnikov. Albert in Pavel sta jim ponižno poljubila roke. Župnik Brunois in par njegovih tovarišev vžamejo vesla v roke. Albert vstopi na prednjo stran čolna, da bo natančno gledal na vse strani, da ne bi čoln trčil ob kako plavajoče drevo, ali kako drugo oviro; Pavel se pa vsede h krmilu in reče: „Naprej tedaj v Božjem imenu!“ Duhovniki so tiho molili, in čoln se je med tem brez šuma hitro pomikal proti morju.

V pol ure so se beguni že precej oddaljili od nesrečnega kraja, kjer so zapustili toliko mrtvih svojih tovarišev. „Dosedaj še nič ne vejo da smo ubežali,“ reče Brunois, „drugače bi bili gotovo ustrelili s topom, da bi s tem opozorili posadko v trdnjavici.“

„Sitni desetnik se bo jutri začudil, ko bo zapazil toliko praznih koč,“ odvrne Pavel. „Ako tudi mimo trdnjavnice srečno preplovemo, smo pred ljudmi brez skrbi!“

„Tiho! Pred nami je trdnjava,“ reče s pridušenim glasom Albert. — Zares se začujejo v bližini trdi koraki straže. — Vesla potegnejo v čoln, Pavel pa pritiska s krmilom čoln kolikor mogoče proč od brega!“

„Stoj! zakliče v tem trenutku straža! Stoj, ali ustrelim!“

„Sveta Marija, stoj nam na strani!“
vsklikne prestrašen Albert, med tem ko zdrsne
čoln brez šuma dalje. Straža ni ustrelila!
„Menda je bilo le plavajoče deblo,“ reče
mož sam pri sebi. „Ako bi poklical posadko,
bi me poveljnik gotovo ozmerjal s tepcem.“
Črez nekaj trenutkov se je nevarna stvar
skrila za krivino reke.

„Tukaj smo srečno ušli!“ se Pavel od-
dahne, ko se je čoln skrila za gozdnim oglom.

„Naj nas varuje dobri Bog sedaj tudi
pred morjem tako kot nas je pred ljudmi!“
vzdihne župnik Brunois.

„Da le ne zavozimo na kako sipino! —
Albert pazi dobro!“ opominja ga Pavel. —
„Plitko vodo boš spoznal po majhnih, zelo
drobno nabranih valovih! Gospod Brunois
postavite se s svojim drogom blizu Alberta
in natančno merite globočino vode!“

Natančno sta sledila Albert in Brunois,
krmarjevemu ukazu. Na ta način sta parkrat
preprečila, da se ni čoln razbil! — Pripluli
so srečno v izliv reke Sinamarije. — Sedaj
je Pavlu pa vendar postalo tesno pri srcu.
Kako bode zavozil v morje? — Vedel je
kako silno je nevarno, a svojega strahu ni
izdal nikomur. Priporočil je sebe in čoln
božjemu varstvu in krmaril pogumno dalje.
— Na vzhodu se je pričelo daniti, duhov-
niki so odmolili kratko molitev zahvaljujoč
se Bogu, ki jim je naklonil do sedaj tako

mirno vožnjo, tu zakliče krmar: „Pozor! — Zavozili bomo v morje, upam, da ne bo nesreče, a vendar lahko pluskne kak val na naš krov. Nevarno bi pa bilo, ako bi v tem trenutku skočili vsi na eno mesto čolna. — Ta bi se namreč v tem prekucnil! Prosim vas tedaj, da se vsi vležete na svoje rjuhe, in se pod nobenim pogojem ne premaknete z mesta. Albert, ti stopi k meni! — Vi gospod Brunois pa držite veslo in ga izpustite, kakor hitro vam ukažem. Tako — molite „Očenaš in Češčeno si Marijo“, in na odprtem morju bomo!“ —

Vse je slušalo! Deroča reka je zapodila čoln v morje, ki se je visoko dvignil in globoko pogreznil zopet v valove. Močan val pluskne na krov; strahu zakriče duhovniki, vendar ostanejo mirni vsak na svojem mestu, in čez nekaj minut, so srečno premagali pretečo nevarnost.

„Hvala Bogu in prečisti devici Mariji!“ vsklikne Pavel. „Nepričakovano srečno se je vse izšlo! — Ta ugodni vzhodni veter nas pa srečno privede do Surinamske obali.“

11. V največji sili.

Cel dan in celo noč so veslali ob obali, in ko se je drugi dan solnce zopet prikazalo nad morjem, zapazijo begunci izliv velike reke pred seboj. Ali je to zaželjena

reka Maroni, ki deli francosko posest od holandske, ali je to francoska reka La Mana? Previdno so se ji bližali. „Nazaj, nazaj!“ zakliče Albert, ki je zapazil v izlivu francosko zastavo. „Nazaj natančno vidim, da je francoska trobojnica!“ Tudi Pavel jo spozna, zato zaveslajo naprej proti zahodu.

„Ah, ako bi bila ta reka Maroni!“ reče Pavel. „Do pol bi bili rešeni! Nič posebno dobrega vremena ne pričakujem, solnce je zelo megleno vzhajalo.“

„Saj se lahko izkrcamo, kakor hitro imamo reko Maroni za hrbtom!“ reče Brunois.

„Prav lahko nas valovi vsak trenutek vržejo na sipine, kjer bi se naš čoln žalostno razbil,“ odgovori mladi krmar. „O, da bi imel kompas, takoj bi zavozil nekaj milj stran od te zapeljive obali!“

„Pogum, pogum! dosedaj se je vse srečno izvršilo,“ reče župnik Brunois. „Kakor hitro priveslamo do mesta „Vrendenburga,“ smo rešeni. Gospod Latesté me je opozoril na katoliško trgovino „Mořs in sinovi,“ ki bo z veseljem skrbela za nas. Ti si že utrujen, zaspi par ur, da se odpočiješ, prepusti, sedaj ker je morje mirno, meni krmilo!“ Toda Pavel se ni hotel ganiti z svojega mesta.

Vse je kazalo, da se bo res proti vsem nadam beg popolnoma posrečil! Naenkrat

se pa nebo in morje zelo izpremeni! — „Prestrašen je opazoval Pavel te izpremembe! — Oblaki, ki so se na jugu dvigali, začeli so se naenkrat hitro premikati, močan veter zabrije od obale!

„O jej, izgubljeni smo!“ zaječi Albert. „To bo vihar! Žene nas v odprto morje.“

„Izgubljeni? — Kdo bi takoj obupal?“ odgovori mu Pavel. — „Prav za prav je boljše, da nas žene veter, — kajti vihar to ni — v odprto morje, kakor pa na kako sipino. — Da bi imel le kompas! Toda nadomestovalo mi ga bode solnce zvečer pa zvezde.“ — „Ah, da bi bil čoln vsaj pokrit in da vsaj ne bi bil tako prepeřel,“ si misli sam pri sebi, vendar pa ne izda svojega strahu, ampak krepko pristavi: „Pogum, Albert! Na krovu imamo zadosti duhovnikov, in njihova molitev gotovo nekaj premore pri Bogu!“ —

„Prav imaš Pavel, ljuba Marija se bo pa gotovo tudi spomnila lepega venca metuljev“, pravi Albert ter pristopi h krmilu.

„V božji roki smo!“ tolaži Brunois. „In Ödrešenik je na našem čolnu kakor je bil tedaj pri svojih učencih na Genezareškem jezeru.“

Sedaj so pač potrebovali tolažbe in verskega zaupanja. Veter je gnal čoln hitro v sredino morja. — Nizka obala jim je iz-

ginila izpred oči. — Valovi so pa vsako minuto rastle višje. Kakor lupina je plesal čoln sedaj naprej sedaj zopet nazaj. — Pavel je privezal okoli sebe, Alberta in okoli župnika Bronoisa vrvi, ki naj bi jih držala pri krmilu. „Branimo le, da nas veter ne zgrabi od strani,“ reče mladi krmar, „vse drugo prepustimo Bogu,“ da on za nas stori.“ — Tako je šlo vedno naprej, gnalo jih je čimdalje bolj v sredino Atlantiškega morja. — Nastopila je noč, a moč nevihte je še vedno rastle. Šumenje valov in tulenje vetra je postajalo vedno strašnejše. Celo osivel mornar bi moral izgubiti pogum; kajti v čolnu je bilo vedno več vode, čeprav so jo duhovniki s svojimi klobuki pridno metali nazaj v morje. — Vse se pripravlja na smrt; dečka se izpovedujeta, duhovniki si pa dajejo drug drugemu odvezo. „Ali utopljenec veliko trpi?“ vpraša Albert. — „Menim, da ne. Ako ne zna plavati je menda kmalu končano“, tolaži ga župnik Brunois. „Ne izgubi vendar zaupanja v pomoč prečiste device Marije!“

„Gotovo še nisem obupal, a vendar imam nekoliko strahu, da bom utonil,“ reče deček.

Proti jutru se veter poleže, toda valovi se še vedno dvigajo zelo visoko. Slednjič se je zdanilo, toda nebo je ostalo oblačno in pri dnevni luči so videli le dvigajoče in padajoče valove. — Strani neba ni bilo mo-

goče določiti. Pavel je moral tedaj čoln prepuštni božji volji. Še-le proti večeru se nebo razjasni. — Pavel spozna, da jih je veter pripodil daleč na sever, zato prične obračati čoln proti jugu. — „Najbrže bomo rabili več dni, predno priplujemo zopet do obali. Bodimo tedaj varčni z živežem, predvsem pa pazimo, da nam prehitro ne poide pitna voda!“ opominja Pavel svoje tovariše.

Opomin je bil zelo pameten, le žal, da je prepozno došel. Prejšnji dan, ko ni nihče mislil na vihar, so si privoščili precej vode, kajti solnce je zelo pripekalo; sod je bil skoraj že popolnoma prazen.

Že tri dni in noči so se valovi poigrali s čolnom, a obala se še vedno ni hotela prikazati. — Nesrečni popotniki so že davno popili zadnjo kapljico vode ter použili vse sočno sadje. „Sedaj pa pomagaj ti, ljuba Marija!“ molil je Albert, ko mu je izročil Brunois zadnjo oranžo. Četrty dan se je že nagibal h koncu in še vedno se ni videlo obrežja. Tudi nikakega znamenja, ki bi kazalo bližino suhe zemlje, ni bilo videti. — Nobena ptica in nobena zelena vejica, se ni hotela prikazati! — „Ali sem vodil čoln proti napačni strani?“ se je vpraševal Pavel. „Saj to vendar ni mogoče! — Ali mi ni po dnevi solnce, in po noči večernica kazala pravo smer?“ — Po njegovi sodbi moral bi dospeti nekje na jugu na obrežje. —

Skrbelo ga je bolj in bolj, ako bo čoln, držal vodo še par dni. „Moli, da dospemo jutri do suhe zemlje in pojdi potem spat!“ reče Albertu.

Albert je to pot dobro molil. Drugo jutro so obsevali namreč solnčni zarki temno zeleno črto pred njimi.

„Zemlja, — zemlja!“ zakliče krmar vesel, da se ni motil v svoji smeri, kar ga je v zadnjih dneh že tako zelo skrbelo.

Kmalu so pripluli v njeno bližino. Nikjer se ni mogel približati čoln obrežju. Vsak čas se je bilo bati, da se čoln potopi. „Pavel pojasni Brunoisu položaj. „Saj ne bode tako nevarno,“ odgovori mu ta. „Obrežje je nizko in poraščeno z nizkim drevjem. Oprijeli se bomo vej in od debla do debla hočemo skušati doseči suho zemljo. Le pogum! — Bog, ki nam je dosedaj pomagal, nas gotovo tudi sedaj ne bo zapustil. Albert drži se trdno za moj pas!“ Ko je Brunois to izgovoril, potipal se je, ako ima še vedno pri sebi vrednostne Latestove papirje, katere je on shranil in Albertovo listino, katero mu je ta izročil v varstvo. Ko začuti vse to še vedno pri sebi, reče: „Naprej tedaj! Bog in Marija sta z nami!“

Hitro se bliža sedaj čoln bregu. V par trenutkih ga pograbi močen val in ga zažene proti obali. Grozovito se vse pretrese, stene počijo, čoln se zarije v pesek. — Pre-

tresljiv krik, izveje se nesrečnežem v tem smrtnem strahu. Bila je sreča, da so vsi, ubogali Pavla, ki jim je ukazal ležati na tleh drugače bi padli pri groznem sunku gotovo čez krov v valove. A še hujši val zgrabi čoln. — Iztrga ga iz peska in ga vrže na breg v gozd, kjer obvisi med dvema drevesnima debloma. Leva stran čolna se popolnoma razleti.

„Izgubljeni smo!“ zakriči Brunois.

„Čoln je seveda izgubljen, a mi ne! Pri-
mite se za veje!“ ukazuje Pavel.

Komaj so splezali vsi duhovniki na drevesa, pripodi se zopet velikanski val, ter razbije čoln popolnoma. Štiri duhovnike so valovi potegnili z dreves nazaj v morje. Le z veliko težavo se je posrečilo Brunoisu in drugim duhovnikom, ki so svoje lastno življenje izpostavili v smrtno nevarnost, da so jih ujeli za obleko in jih nezavestne potegnili iz besnečih valov. Trajalo je neizmerno dolgo, predno so se zopet zavedli. Njihovi rešilci so bili vsled nečloveškega napora, s katerim so jim oteli življenje, izmučeni skoraj ravnotako kot oni.

Konečno so si vsi toliko opomogli, da so mogli opraviti skupno zahvalno molitev.

V tem je morje tako upadlo, da so mogli po suhem oditi naprej v gozd, kamor ni več segala moč morja.

12. Rešeni.

Bilo jih je žalostno gledati. Res nenavaden sprevod! — Duhovniki v svojih premočenih oblekah so omahovali po blatu naprej; šli so po dva, ali po trije skupaj, močnejši so podpirali ali celo nesli slabejše. Na čelu je stopal Brunois z obema dečkoma. Pavel je bil še precej pri moči; nesel je v rokah grčavo vejo in tudi drugi so vzeli seboj lahke ostanke drogov razbitega čolna. Kajti župnik Brunois jih je opozoril rekoč: „Le vzemite seboj, ako morate nositi, kajti morda se bomo morali braniti proti ljudem ali živalim.

Toda kam jih pelje pot? Nihče ni vedel. Mogoče ne bo 20—30 ur nobenega človeškega selišča. V tem slučaju bodo morali umreti lakote in žeje. Mali Albert pa ni obupal: „Ljuba Marija pomagala nam je doslej, pomagala nam bo tudi naprej!“ je rekel pogumno in stopal s svojimi zadnjimi močmi, opirajoč se na Brunoisovo roko, krepko dalje. Njegovo zaupanje se ni omajalo, a moči njegove so ga pričele zapuščati. „Ti ne moreš več hoditi, dovoli, da te nesem,“ reče mu Pavel in mu ponudi svoja široka ramena.

„Nočem, da se še bolj utrudiš kakor si že“, odgovori Albert; „toda ali ne bi mogli nekoliko počivati?“

„Kje? na teh blatnih tleh, kjer se giblje polno živalij? Glej, glej, kaj se pa giblje tu v tejle mlaki? Sveti angel varuh, stoj nam na strani!“

V blatni vodi se je valila velikanska kača, ki je preteče odpirala široko svoje žrelo. Vsi so pričeli glasno kričati in s svojimi palicami razbijati po vodi, da se je voda razletela daleč na okrog. To je odpodilo nevarno žival.

„Pojdimo rajši v močvirnat gozd!“ reče prestrašen Albert.

„Še manj mu zaupam. Kdo ve, koliko strupenih živali skriva? Tukaj sovražnika vsaj vidimo in se mu lahko skrijemo.“ Župnik Brunois se je strinjal s Pavlom, in tako so nadaljevali utrudljivo pot. Duhovnik je na smrt utrujenega dečka vzel sedaj v naročje.

Približno čez četrto ure pa Albert veselo vzklikne: „Dim, pogledjte dim!“ in pokaže svitel modrikast dim, ki se ni preveč daleč od njih dvigal v zrak. Vsi zavriskajo veselja! „Tam je človeško prebivališče, rešeni smo!“ pristavijo vsi. Z zadnjim naporom svojih moči so šli dalje. Toda še čez dobrih sto korakov pridejo do male rečice, ki jim je prestrigla pot do kraja, kjer se je dvigal dim. Pavel takoj premeri s svojo palico njeno globočino in pravi: „Pregloboka je, da bi jo mogli prebresti.“

Kaj so hoteli sedaj storiti? Župnik Brunois je bil izvrsten plavač. Takoj je bil pripravljen preplavati reko in hiteti do bližnje naselbine, katera ni mogla biti oddaljena več kakor pol ure, odkoder bi privedel pomoč svojim tovarišem! — Že je hotel odložiti svojo suknjo in skočiti v vodo, kar zapazi Albert v vodi dva velikanska kajmana ali krokodila, ki sta grozeče odpirala svoje z ostrimi zobmi nasajeno žrelo.

„Tedaj moramo vendar skozi močvirni gozd!“ odloči Pavel.

„Ali naj umremo, čeprav leži naša rešitev pred nami?“ vzdihne Brunois. „Albert, ti imaš zaupanje! Zaprosi še enkrat Mater Marijo pomoči!“

Albert poklekne, in vsi molijo za njim. In ko izgovori „Amen“, zapazi pred seboj krasnega metulja. „Tega metulja nam pošilja Marija, v nadomestilo za one, s katerimi sem okrasil njeno podobo!“ Tako vzklikne deček poln upanja in ga zasleduje s svojim pogledom. Metulj je frfotal proti grmičevju, ki je rastlo na bregu. Naenkrat zapazi deček med vejami čoln, ki se je polagoma premikal po reki. „Indijanci!“ zakriči, in vsi drve proti bregu ter kličejo in vabijo z znamenji čolnarje.

Pri veslu je sedel mlad mož; ko je zapazil tuje ljudi, vzame takoj lok in pušice

ter hoče ustreliti med nje. V tem pa dvigne stari mož, ki je sedel na drugem koncu čolna svoji roki, kakor bi molil, in mu reče v indijanskem jeziku: „Črne suknje!“ Takoj odloži mladi brodnik svoje orožje in v kratkem času privesla čoln k bregu, kjer so stali tujci. — Z vsem spoštovanjem je stopil starček k duhovnikom. Pokleknil je pred nje ter jim poljubljal robove njihove obleke in jim v svojem jeziku pripovedoval, da so bili v takih oblekah v njegovi domovini možje, še ko je bil on majhen deček. Žal, da ga duhovniki niso razumeli, in tudi oni so Indijancu svoje doživljaje mogli le z znamenji popisati. Toda on jih je kmalu razumel, da so se ponesrečili na morju, da so lačni in žejni in da želijo do bližnjega pristanišča.

Indijanca sta jih na to vse prepeljala na drugo stran reke in peljala v njih bivališče, odkoder se je dvigal svitlomoder dim. Izkazalo se je potem, da ni bilo več ur v okolici nobene evropejske naselbine in da bi bili morali žalostno žeje in lakote umreti, ako jih ne bi srečni slučaj, ali kakor je Albert še vedno trdil, Marija rešila s svojim metuljčkom, ki jim je pokazal gostoljubne Indijance. — V divjaškem taboru so jih sprejeli z vsem spoštovanjem, ko jih je starček, ki je najveljavnejši poglavar med Indijanci, predstavil kot prave „črne suknje“. Okrepčali so se z najdragocenejšim sadjem, s katerim

so si ugasili žejo in lakoto ob enem. V več dneh so se begunci odpočili in slednjič so z znamenji pokazali, da žele tja, kjer prebivajo Evropejci. — Starček in njegov vnuk sta jih rada spremila do bližnjega griča, odkoder se je videla v daljavi široka reka, ki se je izlivala v morje; pokazala na točko v daljavi, od koder so se bliščali jambori. Z znamenji vsega spoštovanja se ločita Indijanca od „črnosuknježev“ in ravnotako jasno so tudi pokazali, da z onimi „bledoličneži,“ ki prebivajo v mestu, niso prijatelji.

Begunci so se bližali reki in mestu, toda ne brez strahu. Saj še vedno niso imeli nikakega pojma, ali so na francoskih tleh, kar bi imelo za nje seveda slabe posledice, ali so kje drugje.

„Jaz in Albert greva naprej, da poizveva,“ reče Pavel; saj nama se ni treba ničesar bati. Vi pa se gotovo rajše vrnite h gostoljubnim Indijancem, ako smo na francoskih tleh.“

Župnik Brunois pa ni hotel zapustiti mladih prijateljev, ampak ju je spremil; ostali duhovniki pa so ostali v ozadju. — Prišli so do prve hiše ter izvedeli, da so v angleški Guayani, da se imenuje velika reka, Esequibo, in bližnje mesto, glavno mesto Georgetovn. Veselega srca pomigne Brunois svojim tovarišem, in čez eno uro je dospela

četa čudovito rešenih begunov v važno pristaniško mesto.

Brunois se je takoj naznanil pri angleških oblastih in je bil prijazno sprejet. Guverner, ali kraljev namestnik, čeprav ni bil katoličan, je zelo obsojal ravnanje brezbožnih revolucionarjev in jim je častital na rešitvi. Obljubil jim je, da jih s prihodnjo ladjo odpošlje na Angleško, katero je tedaj veliko množino pregnanih duhovnikov prejelo v svoje varstvo. Hrabro vedenje Pavla Mazgona je guvernerju zelo dopadlo; prigovarja mu, da vstopi med angleške mornarje ter ga zagotovi, da postane lahko admiral. Pa tudi to mu je dopadlo, da je mladi Francoz odklonil službo pri sovražnikih njegove domovine; kajti Angleži in Francozi so se tedaj bojevali med seboj. Daroval mu je krasno uro s kompasom, da bo prihodnjič tudi pri oblačnem nebu mogel razločiti kje je sever.

Nato je pripovedoval župnik Brunois, kako in iz katerih razlogov je poslal stric Alberta v Kajeno. Tu se je poštenemu Angležu nagubalo čelo in je izpregovoril: „Temu vladnemu tajniku hočemo pa vendar prekrižati račun, ako je le še kaj pravice na svetu!“ Takoj je poklical učenega pravoslovca, ki je pismo vrlega kapitana Brilaka, katero se je bilo vsled morske vode pokvarilo, — na novo sestavil in ga podprl s

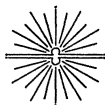
Brunoisovo prisego. „Sedaj je pa moja, oziroma angleške vlade skrb,“ reče guverner, „da pride Albert Kaumir do svojih pravic. Kakor hitro bo mogoče, bomo potrkali pri francoski vladi.“ — Župnik Brunois se je v imenu svojega varovanca zahvalil za to prijaznost in rekel: „Ako dobi Albert premoženje svojega očeta, bode vsled želje umrlega Latesta tretjina premoženja, katero je meni zaupal, in vsi nasadi ob reki Sinamariji, lastnina Pavla Mazgona.“ — Tudi o tem se je sestavil in podpisal potrební zapisnik.

Črez teden dni so se peljali begunci na Angleški ladiji proti Londonu. Tu je obiskoval Albert dobro katoliško šolo, duhovnik Brunois mu je pa nadomestoval očeta. Črez eno leto, ko je Napoleon Bonaparte sklenil z Angleži prvi mir, prišel je uradnik z debelimi zapisniki in je naznanil Albertu, da je on dedič velike trgovske hiše Kaumirjev, iz Nanta, in da se sme on, Pavel Mazgon, ki je postal tudi premožen mož, in župnik Brunois vrniti zopet na Francosko. Zelo so se vsi razveselili te novice!

Takoj se je župnik Brunois vrnil v svojo ljubo župnijo v Normandiji, kjer je našel sicer podivjan vinograd, a tudi obilo uspehov. Pavel Mazgon je v Rokfortu našel še živo svojo mater vrlo branjevko, ki ni nikdar slutila, da bo njen zaboj jabolk sinu pripomogel do velikanskega premoženja.

Albert Kaumir si pa z ljubeznijo in spoštovanjem, katero je izkazoval pregnanim duhovnikom, ni pridobil samo velikanskega očetovega premoženja, ampak še večje premoženje, pridobil si je duhovniški poklic.

Pri Svetemu Mihaelu v Vendi je imel prvo sveto mašo in sicer v novi cerkvi, katero je zvest svoji obljubi, ki jo je dal na ladji svojemu staremu župniku Rosirju, sezidal iz svojih sredstev.

Katoliška bukvarna v Ljubljani.

Zbirka Spillmannovih povesti.

Dosedaj so prišli na svetlo naslednji zvezki :

- I. zv.: **Ljubite svoje sovražnike!** Povest iz maorskih vojsk na Novi Zelandiji. II. natis. Cena 40 v, karton. 60 v.
- II. zv.: **Maron, krščanski deček iz Libanona.** Povest izza časov zadnj. velikega preganjanja po Druzih. Cena 40 v, karton. 60 v.
- III. zv.: **Marijina otroka.** Povest iz kavkaških gorá. Cena 40 v, karton. 60 v.
- IV. zv.: **Praški Judek.** Povest. II. natis. Cena 40 v, karton. 60 v.
- V. zv.: **Ujetnik morsklega roparja.** Povest. Cena 40 v, karton. 60 v.
- VI. zv.: **Arumugam, sin indijskega kneza.** Povest. Cena 40 v, karton. 60 v.
- VII. zv.: **Sultanovi sužnji.** Carigrajska povest. Cena 60 v, karton. 80 v.
- VIII. zv.: **Tri indijanske povesti.** Cena 60 v, karton. 80 vin.
- IX. zv.: **Kraljičin nečak.** Zgod. povest iz japon. misijonov. Cena 60 v, karton. 80 v.
- X. zv.: **Zvesti sin.** Povest za vlade Akbarja Velikega. Cena 40 v, karton. 60 v.
- XI. zv.: **Rdeča in bela vrtnica.** Cena 40 v, karton. 60 vin.
- XII. zv.: **Korejska brata.** Črtica iz misijonov v Koreji. Cena 60 v, karton. 80 v.
- XIII. zv.: **Boj in zmaga.** Povest iz Anama. Cena 60 v, karton. 80 v.
- XIV. zv.: **Prisega huronskega glavarja.** Povest iz starejše misijonske zgodovine kanadske. Cena 60 v, karton. 80 v.
- XV. zv.: **Angelj sužnjev.** Brazilska povest. Cena 40 v, karton 60 v.
- XVI. zv.: **Zlatokopi.** Cena 60 v, karton. 80 v.
- XVII. zv.: **Prvič med Indijanci ali vožnja v Nikaraguo.** Cena 60 v, karton. 80 v.
- XVIII. zv.: **Preganjanje indijanskih misijonarjev.** Cena 60 v, karton. 80 v.
- XIX. zv.: **Mlada mornarja.** Cena 60 v, karton. 80 v.